

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petst A Din 2., do 100 vrt Din 2.50, od 100 do 300 vrt A Din 3., večji inzerati pošt vrsta Din 4. — Popust po dogovoru. Inzeratni daek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12., za inozemstvo Din 25. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnništvo

Ljubljana, Knaflcova ul. 5

Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

PODRUŽNICE:

MARIBOR, Grajski trg št. 8. —

NOVO MESTO, Ljubljanska c., tel. št. 26.

CELJE, Kocenova ul. 2. — Tel. 194

Jesenice, Ob kolodvoru 101. —

Račun pri pošt. ček. zavodu v Ljubljani št. 10.351.

ZOPET NOVE ARETACIJE SLOVENCEV V ITALIJI

Zaradi požara v vojaškem skladišču sena pri Prestranku, ki je nastal bržkone zaradi neprevidnosti vojaške straže, je bilo aretiranih v pretekli noči nad 300 Slovencev

Rakek, 10. oktobra. Snoch okrog 8. je izbruhnil v vojaškem skladišču sena in slame pri Prestranku požar. Ogenj se je širil s tako naglico, da se je vojaška straža in maloštevilna posadka kmalu umaknila. Skladišče, v katerem je bilo nakopičenega par sto vagonov sena in slame, je pogorelo do tal. Ogenj se je razširil tudi na konjske hleve ter je zgorelo tudi več konj. Škoda znaša več stotisoč lir.

Vzrok požara še ni pojasnjen. Italijanske oblasti domnevajo, da je bil ožen podtaknjen. Kakor vse, kar se nekorektnega zgodi kjerkoli v Juljski Benečiji, pripisujejo tudi ta požar »slovenskim protifašistom« in v tej smeri se vrši tudi vsa preiskava. Karabinjerji

si so s pomočjo milicnikov že ponoči izvršili številne aretacije. Aretirali so vsakogar, ki se je tik pred požarom pokazal kje v bližini ali pa so ga videli, da je šel v smeri proti Prestranku. Aretiranih je bilo samo v Prestranku in v bližnjih vaseh nad 300 ljudi. Aretacije so se vršile tudi v drugih večjih krajih tako v Postojni, pri Sv. Petru na Krasu in Sežani.

Najbolj verjetno je, da je požar izbruhnil po neprevidnosti vojaške straže. Zadnje dni je bilo precej hladno, južnjaki, ki služijo v teh krajih, pa so za mraz zelo občutljivi. Bržkone so si v stražnici zakurili, od ognja pa je kakor iskra preskočila na seno in ga zažgala. Vojaki, ki so bili na straži, so

seveda v strahu pred odgovornostjo pri zaslišanju izpovedali, da so opazili malo pred izbruhom požara stikati okrog skladišča neke sumljive civiliste. Iz tega izvajajo italijanske oblasti, da je bil ožen podtaknjen. V splošni težnji Slovencev je bil to le dobrodošel povod za nadaljne aretacije in — Upati pa je, da se bo vendarle izkazala resnica, ker je jasno, da so vsi vojaški objekti tako zastraženi, da je absolutno nemogoče dostop vsakemu nepoklicanemu. Skladišča sena in slame so zaradi nevarnosti požarov zastražena še prav posebno in je zato popolnoma izključeno, da bi bil v tem primeru ožen podtaknjen.

Zatvoritev newyorške borze

Zopet panika na borzi v New Yorku — Nad 5 milijard dolarjev izgube — Borzo bodo za več dni zaprli, če bodo kurzi še nadalje padali

New York, 10. oktobra. Včerajšnji četrtek je bil na newyorški borzi zopet črni dan, po mnenju strokovnjakov najbolj katastrofalen v letošnjem letu. Zaradi poloma ameriške velebanke Prince and Whitereloy je zavladala na borzi taka panika, kakršne ni bilo niti ob priliki lanskega novembrskega poloma. Prodanih je bilo nad 50 milijonov delnic. Tečaji so padali od minute do minute in so mnogi papirji dosegli najnižji tečaj v zadnjih 10 letih. Izgube cenijo na 5 milijard dolarjev, t. j. 280 milijard dinarjev. Borzo so morali končno zapreti. Zvečer se je sestala vlada k posvetovanju. Če se bo nazadovanje tečajev tudi danes nadaljevalo, bodo najbrž borzo za več dni zaprli. Polom omenjene velebanke smatrajo v gospodarskih krogih za posledico ameriške carinske politike.

Žrtve „R 101“ na mrtvaškem odru

Svečana zadušnica v katedrali sv. Pavla — Nad 5000 vencev ob krstah — Pogreba se udeležijo tudi Tardieu z letalskim ministrom Eynacom

London, 10. oktobra. V pretekli noči so bila trupla ponesrečenec katastrofe »R 101« prepeljana iz westminstrske mrtvašnice v dvorano parlamenta, kjer bodo ostala do jutrišnjega pogreba. Popoldne se je vršila v katedrali sv. Pavla svečana maša zadušnica, kateri so prisostvovali vsi člani vlade, udeleženci britanske imperijalne konference, ves londonski občinski odbor, vsi diplomati, zastopniki armade in mornarice ter ogromna množica občinstva. Angleškega kralja je zastopal prestolonaslednik. Vlada je za ju-

trišnji pogreb izdala na prebivalstvo po živ, naj se udeležijo pogreba in na ta način počasti spomin herojev angleškega letalstva. Jutri dopoldne bodo krste prepeljali v Cardington, kjer jih bodo nato položili v skupni grob. Pogreba se bo udeležil tudi francoski ministrski predsednik Tardieu z ministrom za letalstvo Eynacom. Včeraj in danes so prihajali iz inozemstva številni venci, ki jih je sedaj že nad 5000. Med drugimi je poslal krasen venec tudi dr. Ecker-

Pred sestankom nemškega parlamenta

Narodni socialisti za razpust pruskega deželnega zbora — Za pomilosočenje zaradi veležidaje obsojenih ulmskih oficirjev

Berlin, 10. oktobra. Narodni socialisti so sprejeli resolucijo, v kateri se ostro izrekajo proti Brüningovi vladi. Sklenili so, da bodo v državnem zboru predlagali nezaupnico Brüningovi vladi. Tako so padle v vodo vse kombinacije o morebitnem vstopu Hitlerjev v vladno večino. Narodni socialisti hočejo s tem prisiliti socialiste, da zavzamejo stališče do zaslišnih odredb Brüningove vlade, pri čemer računajo, da bo prej ali slej prišlo do novih volitev.

Narodnim socialistom je posebno za polozaj v Prusiji, kjer so na vladi socialisti. Hoteli bi, da se pruski državni zbor razpusti, češ, da ne odgovarja več dejan-

skim političnim razmeram. Vlada se seveda odločno upira tej zahtevi, češ, da ni nobenega povoda za predčasno razpustitev pruskega državnega zbora.

Berlin, 10. oktobra. Kakor poročajo, je notranji minister naslovil na pruske deželne glavarje spomenico, v kateri jih opozarja na težki gospodarski položaj in na močno ekstremistično propagando, kateri morajo posvetiti vso pažnjo.

Berlin, 10. oktobra. Nemška častniška zveza je poslala predsedniku Hindenburgu prošnjo za pomilostitev obsojenih treh častnikov državne brambe iz Ulma.

Priprave za poroko kralja Borisa

Rim, 10. oktobra. AA. Po oficijoznih informacijah bo poroka bolgarskega kralja Borisa s princeso Giovanno v tretji dekadi tekočega meseca v Italiji. Sodiijo, da bo svetba v kraljevem gradu v San Rossoru. Ni izključeno, da bodo cerkveni obredi opravljeni v asiškem frančiškanskem samostanu, ker je znano, da je princesa Giovanna navdušena tretjerednica. V gradu v San Rossoru se vrše obsežne priprave za slovesen sprejem bolgarskega kralja Borisa, čegar prihod pričakujejo vsak dan. Včeraj je imel kralj nad eno uro dolg razgovor s kardinalom Maffiemo o ocekovanem obredu, ker je bolgarski kralj Boris druge veroizpovedi.

Zmagoviti brazilski revolucionarji

New York, 10. oktobra. Revolucionarni generalni štab v Rio Grande do Sul je izdal službeno poročilo, po katerem so uporniki zavzeli mesto Sao Paulo in oblegajo mesto Campos 150 milj pred Rio de Janeiro. Po zadnjih vesteh je tudi Rio de Janeiro pred padcem. Tri petine vladnih čet se je pridružilo upornikom.

Berlin, 10. oktobra. Po zadnjih poročilih iz Brazilije, je prišlo v Rio de Janeiro do velikih nemirov, pri katerih so množice oplenele več ameriških trgovin. Zvezna vlada poroča, da je pričela na južni fronti z veliko ofenzivo proti revolucionarjem. Na drugi strani so revolucionarji prodrli do okolice Sao Paulo.

New York, 10. oktobra. AA. Po poročilu iz Porto Alegria, kjer je glavni stan revolucionarjev, je do brazilski uporniki zasedli južni Ceara in Maranhao.

Nov rusko-kitajski spor

Moskva, 10. oktobra. Sovjetska vlada je predložila kitajskemu generalu Čangsuhi-jangu noto, v kateri ostro protestira proti kitajski vladni politiki, ki ni ničesar storila, da zatre na mandžurskem ozemlju protisovjetske organizacije.

List »Pravda« piše, da postopajo bele garde v Mandžuriji po navodilih generala Dietricha v Parizu. List nadaljuje, da je delovanje belih gard v Mandžuriji v tesni zvezi s protisovjetsko agitacijo v Evropi. Bele garde v Mandžuriji razpolagajo z velikimi vsotami, ki so jih baje prejele od Japoncev. List naglašja, da so imele mukdenske oblasti že priliko seznaniti se s posledicami podpiranja belih gard in grozi z najhujšimi represalijami, če ne bo mukdenska vlada ustavila delovanje protisovjetskih organizacij.

Orkan v Severnem morju

Hamburg, 10. oktobra. Nad Severnim morjem divja od srede močan orkan, ki je skoraj popolnoma onemogočil plovbo. Šest prekomorskih parnikov je moralo prisilno pristati v Cuxhavenu.

Zaroka švedskega princa z Greto Garbo

Pariz, 10. okt. AA. Listi poročajo, da se je drugi sin švedskega kralja Gustava princ Sigvard tajno zaročil s filmsko zvezdo Greto Garbo, čeprav je njegov oče proti temu koraku.

Nova akcija indijskih nacionalistov

Bojkot angleških uradov — Ustanovitev samostojnih indijskih sodišč in upravnih uradov

Bombay, 10. oktobra. Indijski nacionalistični voditelji so sklenili, da bodo ojačili akcijo proti angleškemu gospodarstvu zato obstoja nevarnost, da se bo politični položaj v Indiji ponovno zelo poostiril.

Indijski narodni kongres namerava posnemati v borbi proti Angležem irskega voditelja De Valera ter ustanoviti urade in sodišča, ki bi bila popolnoma neodvisna od angleških vladnih uradov. Za začetek bo ustanovil indijski kongres samostojna indijska sodišča, na katere se bodo morali obračati pod kaznijo gospodarskega bojkota vsi in-

dijski trgovski in industrijski krogi. Indijski advokati bodo poslovali le z indijskimi sodišči. Več odličnim indijskim odvetnikom je kongres ponudil mesto sodnika.

Razen tega bo ustanovil kongres tudi davčne urade, ki bodo pobirali v njegovem imenu davke. Ta vest je zbudila v angleških vladnih krogih veliko vznemirjenje in indijska vlada se pripravlja za energične protikupe. Indijski nacionalisti skušajo tako popolnoma izpodkopati angleške urade v Indiji in prevzeti vladno oblast.

Generalni tajnik Heimwehra aretiran

Dunaj, 10. oktobra. Veliko senzacijo v vseh krogih je vzbudila vest, da je bil včeraj aretiran glavni tajnik avstrijskega Heimwehra, po imenu Flandier. Obtožen je, da je poveril velike vsote. Flandier je igral veliko vlogo v Heimwehru in je zaradi tega njegova aretacija vzbudila v heimwehrovskih krogih veliko presenečenje in ogorčenje.

Nov polet iz Amerike v Evropo

New York, 10. oktobra. Včeraj popoldne po ameriškem času, t. j. ob 18. uri srednje-evropskega časa, sta v Harboure Grace na novi Fundlandiji startala ameriška letalca Boyd in Connor k prekooceanskemu poletu. Njun cilj je London. Letalca letita na istem letalu »Columbia«, na katerem sta svojčas Chamberlain in Levine letela preko oceana v Nemčijo. Javljajo, da so vremenske razmere na zapadni obali ugodne.

Ob 18.55 srednjeevropskega časa je bilo letalo 170 km severovzhodno od rta Race. Letelo je zelo nizko. Po zadnjih vesteh sta oba letalca zdrava in se polet nadaljuje v redcu.

Nove aretacije v Galiciji

Varšava, 10. oktobra. Policijska preganjanja v vzhodni Galiciji trajajo dalje. V sredo je bilo aretiranih 31 oseb, med njimi tudi neki duhovniki. Jettišnica so polne aretirancev. Takozvana čistilna akcija se nadaljuje.

Pu nalogu lvovskega sodišča je bil aretiran predsednik ukrajinske narodno-demokratske stranke Kuszmín. Osumljen je protizidovskega delovanja.

Varšava, 10. oktobra. Litvanski narodni odbor v Vilni je glede na to, da so zaradi manjšega števila na Poljskem živčih Litvancev ne more računati z izvolitvijo kakšnega litvanskega zastopnika v poljski sejm ali senat, sklenil pozvati Litvance na Poljskem, naj se abstinirajo od volitev.

Tihotapstvo strupov

Köln, 10. oktobra. Kölnska kriminalna policija je odkrila veliko tihotapstvo s strupov. V kölnskem spedijskem podjetju je bilo zaplenjenih skupno 12.000 kg kemikalij, ki so bile deklarirane kot šibre. V resnici je šlo za veliko količino strupov, med katerimi je bilo tudi nekaj 100 kg strihnina, ki izvira še iz starih skladišč ameriške vojske. Uvedena je preiskava.

Žrtve oceana

Pariz, 10. oktobra. Ministrstvo trgovine mornarice javlja, da pogreba od zadnje katastrofe ribiških ladij na bretonskem in vandejskem obrežju 46 ribičev, ki so zapustili 39 vdov in 80 sirot. Doslej se ni vrnilo 27 ribiških čolnov.

Fašistični svet za smrtno kazen

Rim, 10. oktobra. AA. Snoch je bila v palači »Venezia« tretja seja oktobrskega zasedanja velikega fašističnega sveta. Seji je predsedoval Mussolini. Prisotni so bili vsi člani razen ministra Balba. V ponovno razpravo o uvedbi smrtnih kazni v novi kazenski zakonik so posegli Giuliano, Cristini, Arpinati, Giurati, Federzoni, Marconi, Rocco in predsednik vlade. Svet je sprejel sklep, v katerem povdarja potrebo uvedbe smrtnih kazni v novi kazenski zakonik bodisi, da se ž njó zatrosi zločini proti varnosti države, ki jih določa sedanji fašistični zakon za zaščito države, bodisi navadni izredno hud zločin.

Hitler bi rad prišel v Avstrijo

Dunaj, 10. oktobra. Narodno - socialistična stranka Hitlerjeve smeri je poslala notranjemu ministru grofu Starhembergu pismo, v katerem opozarja, da je Adolf Hitler samo zato, ker je v letih 1914.-1918. služil pri vojaki tuje države, izgubil avstrijsko državljanstvo. Stranka vprašuje notranjega ministra, ali je pripravljen ukiniti prepoved prihoda Hitlerja in mu dovoliti povratek v domovino.

Protifangleške demonstracije v Jeruzalemu

Jeruzalem, 10. oktobra. Ob priliki včerajšnje poseta angleškega državnega podtajnika Shelsa je prišlo do velikih židovskih protifangleških demonstracij. Židje so obkolili hotel, v katerem je bil nastanjen Shels, ter ga izžvižgali. Policija je morala uporabiti orožje, da je demonstrante razgnala. Izvršenih je bilo mnogo aretacij.

Vlak razbih avtomobil

Toulous, 10. oktobra. Lokalni vlak je zadel na tesnem prehodu pri Lombesu v avto s petimi potniki ter ga vnel 80 m daleč za seboj. Tri osebe so bile ubite, dve pa težko ranjene.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 22.75, Berlin 13.44-13.47 (13.455), Bruselj 7.8663, Budimpešta 9.8796, Curih 1094.4-1097.4 (10.95.9), Dunaj 794.4-797.4 (795.9), New York 56.17-56.37 (56.27), Pariz 221.27, Praga 167.06-167.86 (167.46), Trst 294.05 do 296.05 (295.05).

INOZEMSKA BORZE.

Curih: Beograd 9.12875, Pariz 20.1875, London 25.00125, New York 514.425, Bruselj 71.77, Milan 26.9875, Madrid 51.90, Amsterdam 207.525, Berlin 123.39, Dunaj 72.625, Sofija 3.73, Praga 15.28, Varšava 52.70, Budimpešta 90.15, Bukarešta 3.0.

Ob 10letnici koroškega plebiscita

Danes mine 10 let, odkar je pripadla Koroška po plebiscitu Avstriji

Danes mine 10 let, kar je ves narod trepetal v pričakovanju združitve s Koroško. Oči vseh Gorenjcev so bile uprte na Stol, kdaj na njem zaplola kres in zaneti v srcih plamen zmago-slavja. Gospa Sveta pa ni izpregovorila in roka z baklo je omahnila, da se je strahovita črna noč zgrnila s Stola po domovini. Dolga leta trajajoča noč obupa in žalosti, očitkov in slabe vesti. Kakor orjaško kladivo je grmel po prsih »Mea culpa« ...

Leta so lezla mimo skesanih in drvela mimo upajočih, redki bliski zaupanja in nade so le za trenutek razsvetljevali žalostno noč. In iskre iz teme so netile in vnmale, grele in oživljale strta srca. Navadili smo se bolečine, a ta neobčutljivost je naša neodpustljiva in najtežja rana.

Po svetovni vojni so nam iz Pariza diktirali plebiscit za Koroško, razdeljeno na cono A in B. Poslali so nam komitijo, ki so v njej odločili angleški polkovnik Peck, francoski grof Chamburn in italijanski princ Borghese. Za kaj neki se ti gospodje niso odzvali povabilu celovske deželne vlade k proslavi današnjega dne?

Pred to komitijo, ki je bil v njej tudi zastopnik naše države minister Jovan Jovanović, je pred desetimi leti na današnji dan glasovalo 15.278 upravičencev za Jugoslavijo, za Avstrijo je bilo pa oddanih 22.025 glasov.

S tem glasovanjem je bila usoda Koroške odločena — ni bila pa določena usoda koroških Slovencev. Mnogo smo govorili o plebiscitu in mnogo pisali o krivici in o lastni krivdi ter iskali krivce. Pa vse je bilo samo negativno delo, ki nikdar ne rodi pozitivnega uspeha. Zanesemo se v pravico? ljubeznost sosedov in v pravico zgodovine.

Porazne vesti presenečeni nismo mogli takoj verjeti in šele 14. oktobra je naš list napisal v tolažbo:

»Se imamo zaupanje v našo državo, zato kvišku srca, ker glede Koroške še ni izpregovorjena zadnja beseda ...«

Drugi dan je na objavi šele usodne številke z dodatkom:

»Na vprašanje, če je to oficijelni razglas, je predsednik to potrdil. Nato je podal naš zastopnik minister Jovanović izjavo, da bo svojo vlogo o tem obvestil in počakal njenega odgovora. Konstatira pa že sedaj, da je 15.278 Slovencev glasovalo za Jugoslavijo in da kraljevina SHS na te Slovence nikdar ne bo pozabila in jih tudi ne bo zapustila.«

Grešna mlačnost nas je sicer prevzela tekot let, a zagotovilo, da vlada Slovencev na Koroškem nikdar ne bo pozabila in jih tudi ne bo zapustila, naj nas ob grenkem spominu bodri, da

se z vsemi močmi oklenemo države. Od tedaj se je mnogo izpremenilo in mladost Nj. Vel. kralja je tisti balzam, ki danes hladi žgočo rano. Zato z vso ljubeznijo, z vsem dosežanim trpljenjem in z vsem zopet oživilim zaupanjem z kraljem Aleksandrom, ki mu tudi v tugi darujemo svoja srca kot vodniku v bodočnost, da zopet izpregovori in milosti deli mogočna Gospa Sveta!

Neme slike

Nenadoma kakor vizije so se včeraj v mraku pojavile po najlepših izloženih oknih trgovin okrog glavne pošte slike, ki je vanje položil vso dušo naš mlajši umetnik Fran Zupan. In po množicah sodec, ki so ves večer pritskale k oknom s slikami, je umetnik zadel na strune, ki so globoko odmevale v srcih in jih pretresale. Majo jih je bilo, ki so hoteli mimo slik, mnogi so pa dolgo stali pred njimi zamišljeni in v trpke spomine. In v mislih so prehodili težko pot desetlet let od črne dne ločitvi mimo vročih solza in pekočih očitkov, mimo grenkega spoznanja in globokega kesanja skozi sramotno malodušnost in obupno resignacijo proti Gospi Sveti v zarji upanja in zaupanja plamteli.

V nežni rožni svetlobi pomladnega cvetja plava med oblaki Gospa Sveta kakor fata morgana v izloženem oknu firme Elite v Prešernovi ulici. Mogočna Drava dere mimo Velikovec proti Mariboru in dalje, dalje proti vzhodu nosi vzdih in pozdrave izpod snežnikov. Tiha je idila ob Hodiškem jezeru in sanjava.

Daleč na okrog se ozira Kamen pri Tinja, ki je razstavljen v trgovini Jos. Rojine na Aleksandrovi cesti.

Tudi na oglu Selenburgove ulice se nam Gospa Sveta zdi kakor opominjalna vizija.

V dolgi vrsti velikomestnih izloženih oken impozantne knjigarne Tiskovne zadruge v Selenburgovi in Knafeljevi ulici se v proroških mavričnih barvah sveti Velikovec, v obetajočem snu drhti Plesiško jezero, tiho in globoko, a cerkva v Rožu — (Rožna dolina je samo med Rožnikom in Tržaško cesto!) — in znamenje v Zilski dolini sta pa tako domača, da nas zaskeli. Verno strme množice v te podobe, potem se jim pa zasvetijo oči pri fotografiranjih gori od Ptuj, da se potolaženi zopet zagledajo v znamenje v Zici, na jezero in Velikovec.

Tudi tam ob Zvezdi v Novi založbi klice Gospa Sveta, opominjajo Gorje v Zilski dolini in gleda k nam mala cerkva izpod Obirja, ob Baškem jezeru pa stoji znamenje, skrivnostni kelih, pokrit z nebo kipečim pokrovom. Ali ne čutite v duši, da v kelihu vre kri — v veri, upanju in ljubezni, kakor v Napolju kri sv. Janu-narija na svoj dan ...

Uspešno delovanje našega Aerokluba

Banska uprava dala Aeroklubu 50.000 Din podpore

Ljubljana, 10. oktobra.

Kako vneto so za stvar, najlepše priča sinočna VI. redna odborova seja, ki se so je udeležili vsi odborniki in namestniki, da je bilo ob dolgi ovalni mizi zbranih nad 20 gospodov najrazličnejših starosti, med njimi seveda tudi naši pogumni izkušeni piloti. Le predsednik g. Rado Hribar na žalost ni mogel priti, ker je že zopet na potu po opravkih za klub, ko se pa vrne, pride samo poročat in se v ponedeljek že odpelje v Beograd, kakopak, že zopet zaradi kluba. A tudi poslednji pod-ban g. Pirkmajer se je opravičil, zato je pa nakazal presenetljivo lepe in težke pozdrave ... Čakajte, si je mislil tajnik gospod dr. Rapč, saj »finis coronat opus«, in zamolčal je te pozdrave. Sejo je torej vodil podpredsednik g. polkovnik Nedeljković in je z veseljem pozdravil tako veliko število odbornikov in dal besedo takoj tajniku dr. Rapetu, neomahljivemu desnemu krilu društva.

Aeroklub se je udeležil gasilskih slavnosti z aparati, sprejema nove zastave 40. pešpolka pa po predsedniku g. Rado Hribarju, odborniku g. Sokliču in tajniku. Na meetingu v Mariboru sta bila zopet pred-sednik in tajnik »Dittrichome« in »Lod-zetome«, ki sedaj v Celju čaka lepega vremenja poploma čil in zdrav, da pride njegov prijatelj g. Colnar ponj. Pri seji v Mariboru so zastopniki zagrebškega, mariborskega in ljubljanskega kluba sklenili čimvečje sodelovanje, da bo kontinuiteta še tesnejša in iniciativnost še učinkovitejša. Zapisnike vseh sej bodo klubi izmenjevali in si seveda tudi pošiljali dnevne rede sej, da se jih zastopniki klubov lahko udeležijo in domačinom pomagajo pri delu, iniciativne predloge in vse sklope bodo pa seveda javljali tudi centrali v Beograd. Mariborski meeting je prav dobro uspel in zopet oživel navdušenje za letalstvo. Na letalsko tekmo Male antane in na zmago jugoslovenskih letal je klub ponosen tudi zato, ker je tudi aktivno sodeloval pri njej. Če bi namreč ljubljanski odbor ne bil mislil na njo, ne bi bil mogel zadnji dan tekme poleteti Ljovce v Zagreb s srebrnim pokalom princa Pavla, odkoder so ga letalci še zadnji trenutek odnesli na Poljsko. S tombolo in njenim inspektorjem Sere-verenkom je imel klub prav zanimive do-godiščine, končno se je pa za zadeva do-

Ljubljana srečno iztekla, da je prišla tombola v režijo ljubljanskega kluba, ki bo že udeležil, da bo tu ostalo tudi kaj drobiža. »Ljovce« je najprej letel na pregled v Zemun, a v Beogradu ga niti opazili niso, potem se je poklonil kralju na Bledu in je bil nazadnje v Mariboru, sedaj pa počiva v Celju. Medtem je klub dobil »Dittrichas«, ko ga je v Ljubljani vodil nemški pilot Knopff, in »Pelikanas« od tovarne »Zlat-roge« v Mariboru. Ta je sedaj brez kril, »Dittrich« pa brez motorja, ki je pa po za-sluzi predsednika Hribarja že na poti. »Pe-likan« bo posebno priprave za solanje, v kratkem pa zopet oživi mala Bloudkova »Sraka«, ki je tako dolgo čepela v kotu hangarja. V Sarajevu ji popravljajo motor in v kratkem bo klub imel kar 5 ptičev in upanje je, da tudi še kaj lepšega in bolj-sega. Malo neprijetna zadevščina z mladim in naglim znanstvenikom dr. Nagodetom bo tedaj gotovo ugodno rešena, sedaj pa pač ni bilo mogoče fotografirati nevarnega kraškega terena. Tudi za almanah o naši avijatici, zlasti ne o civilni, se odbor ni mogel ogreti, ker je zadovoljen in pono-sen na uspehe letal naše države na tekmi Male antante, z veseljem pa klub pošlje ing. Bloudka, ing. Kuhlja in dr. Rapeta predavat v Prosvetno tajništvo v Celje. Kako pridno je tajništvo delalo od zadnje seje, je razvidno iz 259 odposlanih dopisov.

Predsednik seje g. polkovnik Nedeljković je seveda z najtoplejšimi besedami pohvalil delo tajnika, ki je obrodilo toliko plodu, ter pozdravil akcijo za čim tenejše sodelovanje z Zagrebom in Mariborom, o katerem je odbor mišljenja naj obdrži svojo samostojnost. Tako odbor tudi ne misli na ustanavljanje podružnic po malih mestih, temveč bo s poletni iskal članov in sodelavcev, predvsem se pa poletje na de-želi prijatelje, ki naj organizirajo teren-ske sekcije za zasilna letališča, označbo te-re-na, službo za bencin, hangarje i. dr., kar je premišljen in skrbni blažnik gospod Sabec s vojnim prepotrebim predlogom ta-ko jasno razložil in utemlil.

Šele sedaj je tajnik dr. Rape sporočil pozdrave banske uprave v obliki nakazila 50.000 Din. Veselo novico je odbor spre-jel z največjim zadoščenjem kot visoko pri-znanje svojega dela ter sklenil zahvaliti se v posebni deputaciji ter naprositi poslo-vodečega zastopnika bana g. dr. Pirkma-

jerja, da sprejme podpredsedniško mesto in imenuje v odbor še enega zastopnika banske uprave. Klub je sicer že prej po-nudil banski upravi dvojno mesto v odboru in banska uprava je tudi imenovala dva zastopnika, a ti dve mesti v odboru sta bi-li doslej vedno vakantni.

Ker je moral g. polkovnik Nedeljković na vlak, je prevzel predsedstvo podpred-sednik g. ing. Zupančič in dal besedo gos-podu ing. Kuhlju, ki je obširno poročal o svojem študijskem potovanju k tekmam brezmotornih letal na Wasserkuppe v Nem-ciji. Je res bela vrana med letalskimi pti-či ta mladi talent! Društvo mu je namreč dalo, ko ga je poslalo v Nemčijo, za vse stroške celih 4000 Din, a samo za letalstvo navdušeni strokovnjak je prinesel še čez

1000 Din nazaj in jih vrnil društvu s proš-njo, naj jih porabi za popravilo brezmo-tornega letala, kar mu je stremelji odbor seveda soglasno odobril. V predavanju je bilo toliko tudi za splošnost zanimivih ču-dezev brezmotornega letanja, da je bila že-lja vseh, naj ing. Kuhlje svoje delo objavi. Pomislite, da sami oblaki nosijo ljudi po 50 km daleč in, da je že brez motorja mo-goče letati 161 kilometrov daleč in pri tem ostati 7 ur v zraku. Zato bo tudi naš klub izpopolnil svoje letalo, da bo dobro za so-lanje, delal na letališču v šiški polizkuse, potem pa še kje bližje kakor so Bloke ter-otvoril zopet tečaj za modele takih letal, da vname mladino za letalstvo, ki pri nas tako naglo in uspešno napreduje. ag.

Besedo imajo naši čitatelji

V obrambo kolesarjev

V »Slovenec« 7. t. m. čitamo, da mora-jo vsi lastniki koles, ki stanujejo v okolišju uprave policije v Ljubljani, prijaviti svoja kolesa na policijskih stražnicah do 10. t. m. Pri tem »Slovenec« radostno pozdravlja ta poziv, če bo s tem v zvezi tudi točna in stalna evidenca teh vozil za vso javnost.

Dalje piše: »Naravnost presenetljivo je, kako brezobzirno prezirajo biciklisti razne prepovedi vožnje: le pogledite Dunajsko ce-sto, Tivoli, Dolenjsko cesto, Židovsko ulico itd. Če kdo opozori na prepoved, potem se usuje ploha pskov, kletev in groženj iz ust posvarjenca, celo mestni pazniki so brez moči napram premočnim brezobzirnežem.«

Članek končuje: »Prosimo« policijsko upravo, da poseže tu strogo vmes, ogroža se tisočem pešcev zdravje in življenje, zato naj se zabranijo za vsako ceno grajani ne-dostaki, kar je v drugih krajih in mestih mogoče, naj bo tudi v Ljubljani izvedljivo. Preko gotovih križišč, n. pr. Marijin trg, pri glavni pošti in drugod, naj bi se vožnja z kolesi sploh prepovedala in tako preprečile razne nezgode in neprimlice.«

Frappante, neresnične in čudne so ome-njene trditve in zahteve, lastne ljudem s hribovsko mentaliteto! Naj mi bo dovolje-no, da kot kolesar opozorim na nekatera dejstva. Hočem biti vsekakor objektivnejši, kakor je »Slovenec« članar.

Predvsem priznavam, da so nekateri ko-lesarji res skrajno brezobzirni, zlasti razni pekovski vajenci, toda ti so v taki manjši-ni, da ne gre, da bi zaradi teh metal kar vse kolesarje v en koš. Tudi ni govora o psokvah in kletvicah s strani kolesarjev, pač me je pa že nahrulil pešec in to po kri-vici.

Kar se Dunajske in Dolenjske ceste tiče, bodi povedano, da je po desnem banketu na imenovanih cestah dovoljeno voziti se s kolesi, z omejitvijo, da se mora kolesar event. pešču umakniti na cesto. Tu se pa pričena objestnost večine pešcev, kalibra »stare tradicije in boljših čaitov«, ko smo hodili še samo peš, lepo, počasi, s čevlji, obsemenjeni čez rano.

Pelješ se n. pr. proti Posavju pravilno po desnem banketu (levi banket je samo za pešce, tam jih nikdo ne ogroža!) kjer je vožnja dovoljena tudi kolesarjem ter sre-čaš dvojce, troje pešcev. Za vse je dovolj prostora, za kolesarje, kot za pešce, da se komodno izognejo drug drugemu.

Toda ne. Nastavijo se ti lepo v kordon tako, da moraš, ako se ti mudi in nočeš ustavljati, poskusiti akrobatske zmnožnosti skakanja s kolesom čez kupe gramoza, da tako prideš na cesto, ki ne zasluži tega lepega imena. Torej samo radi pomanjkanja obzirnosti in tolerance nekaterih pešcev moraš riskirati svoje kosti, da si jih polo-miš. Kdo je sedaj upravičen očitati »kulturo pendreka«?

Kar se tiče apela na upravo policije, da naj poseže strogo vmes, ugotavljam, da je policija, posebno v centru mesta glede ce-stno-policijskega reda s posebnim ozirom na kolesarje skoro rigorozna v svojem po-stopanju, kar je popolnoma prav in zasluži zato pohvalo. Vsak klic na pomoč s strani pešcev je popolnoma odveč, kajti priznaj-mo vendar, da so v pretežnem številu ne-zgod krivi — pešci sami! Priznajmo še, da vlada na ljubljanskih ulicah taka anarhija, da ji menda ni para na vsem božjem sve-tu! V katerem mestu smejo pešci šetati križem-kražem po mili volji na najpremetnejših ulicah, kakor se komu pač zljubi, kot to smejo ravno v ljubli, beli Ljubljani? Pred kratkim smo čitali v »Jutru« poziv zagrebške policije, ki grozi nerednežem — pešcem z originalno grožnjo, da bo pusti-la ob ulicah napeti vrvi, katere bo vsako jutro namazala s svežo barvo, tako da se bo vsak, ki nima smisla za red in ne bo hodil lepo po hodniku, namazal s svežo barvo. Tako »dresuro« bi privoščil našim ljubljanskim »purgarijem«.

Končno pripominjam, da je abotna za-hteva, da naj bi se vožnja s kolesi preko gotovih križišč prepovedala, kot je to Ma-rijin trg, pred glavno pošto itd. To so ven-dar glavne prometne žile, ki vežejo južni del mesta s severovzhodnim in skozi kate-re se vozi dnevno na stotine kolesarjev. (Za smeh: te stotine kolesarjev »ogrožajo« tisočem pešcev zdravje in — življenje. Razširite vendar bolnico in pokopališče! Kolesarska kuga — barvo je treba še do-ločiti, bela je že oddana — preti, da nas uni-či). Ali naj vozi človek opoldne z dela preko Marije Device v Polju v Trnovo, da ne bo »ogrožal« ubogih pešcev na Mari-jnem trgu in pred pošto?

Kot vemo, ima v Ameriki in drugod že skoro vsak delavec svoj avto, s katerim se vozi na svoj posel, toda še nikdar nismo čuli, da bi kdo predlagal, naj tem ljudem prepovedo uporabo — ulic! Pač pa imajo tam navado, da hodijo pešci po hodnikih in sicer samo po eni strani za vsako smer, o čemur se pa nam, zaspanim in konserva-

tivnim ljubljancem, niti ne sanja.

Sicer bo pa ljubljanski občinski svet v doglednem času razpravljal o novem ce-stno-policijskem redu, s posebnim ozirom na peš promet. Upajmo, da bo novi cestno-po-licijski red zaslužil vsestransko to ime vsem občanom v zadovoljnost in v pomirjenje.

J. P.

Uro na Vodnikov trg

Ženske se pritožujejo, da služkinj nikakor ni trga, moške pa, da žene ne morejo domu. In potem je doma naglica in prisnojen zos in surovo meso in neslana juha in pre-pozno kosilo, da človek nikdar ne pride v pravem času na zof in tudi nikoli ne brez besedi in krega. To pa samo zato, ker na trgu ni ure. Je sicer visoko gori na Sen-klavžu in tudi tam za ogrom na Mestnem domu in tudi na Franciškanskem mostu in na rotožu, ampak to je vse predaleč, da bi hodile ženske gledat, ki imajo še tako toliko opraviti med štanti in jerbasi. In med vojno predrago endivijo je na trgu vedno polno novic, pod gnilih grozdjem tiče škandalčki, izza črvihih jurčkov gleda nova obeet, pri mesarju čakajo rožički naj-dražega znanca, povsod jih pa jezi nova obleka te in te strašno našemarjene prija-teljice. Pa tudi hrenovke so tam, ki tako prijetno ogrejejo premle prste, in še bri-novček se dobi za slabosti, sploh oprava je čez glavo, časa in denarja pa vedno premalo, da imamo moške pokvarjene že-lodce in večno jezo doma. Po vseh cestah že stoji električne ure, ki izvrstno gredo, če ne stoji, samo na trgu jo še ni. Tja na sredo naj postavijo kronometer, ki bo bil ure in četrti na dva zvona, seveda tako glasno, da baro ura prevpija šepetanje gos-podinj in kuharic, ura naj pa tudi trobi ka-kor sirena največje fabrike, da je čas pri-staviti lonca, nato pa kakor v Salzburgu še zaigra kako lepo in pomenljivo narod-no, da se bodo zganile in spomnile na dom. Kaj če bi ura izpuščala tudi pline, ki bi dišali kakor prismojeno mleko, ti bi jih najhitreje premaknili. Sicer občinski svet, kjer k sreči sede še sami sotrpni brez ženske enakopravnosti, gotovo takoj pravo zadene, saj ima strokovnjake na razpolo-gu vseh baž — drugače pa gremo jest v oštarijo in vse bo prav. Seveda, če nas bodo žene pustile.

Pacient.

Manira tu in tam

Na Gorenjsko sem se peljal s popo-l-danskim vlakom. Bila je sobota in vlak na-bit, da so bili polni vsi hodniki. V kupeju je sedela deseterica dobro oblečenih mladih ljudi inteligentnih obrazov, očitno di-jaki višjih razredov srednjih šol, na hod-niku pred kupejem so pa stale in se stiska-le dame, dijakom deloma znane starejše gospe. Posrečilo se je eni ali drugi, da se je prerila k dijakom in z največjim naporom in iztegovanjem zložila prtljago na po-lico v kupeju. Dijaki so dame seveda mir-no gledali in so celo spoštljivo občudovali kako se trudijo z odkladanjem zavitkov. Res je, da so se potrudili zdržati čimbolj omikano in mirno, kakor se mladim gospo-dom pred starejšimi damami spodobi, niti na misel pa ni prišlo nobenemu, da bi bil pomagal položiti prtljago na visoko polico ali od letanja po Ljubljani utrujenim gos-pem celo ponudil svoj prostor.

Nikdo jim ni zameril, saj sedanja mla-dina ne ve, kakor in kaj. V šoli se omike ne uče, od akademikov se je tudi ne bodo naučili, je pa tudi že dosti takih vzgojite-ljiv, ki neotesanost smatrajo za izraz svo-bode in narodne karakteristike. Sicer na-vadno prav taki mladi gospodje najstrožje zahtevajo, da jih odrasle učenke pozdrav-ljajo naprej, sami jim pa niti ne odzdrav-ljajo, ali pa le zelo milostno in zviška. Menda bo res, da so imeli za guvernanto Figovčevega hlapca.

Naj nam oprostijo poštenjak, ki upravlja Figovčeve hleve, da smo ga postavili v ta-ko primero. Že dolgo let so namreč hlapci po gostinah mnogo bolj uslužni in prijaz-ni, kakor marsikateri inteligent z državnimi izpiti, saj bi s surovo zarobljenostjo taki hlapci niti za čisto juho ne zaslužili, ampak gospodi, ki jih štiti položaj, pa ma-nire ni treba poznati. Čuli smo, da se s prav posebno uslužnostjo in postrežljivo-stjo ter naglico odlikujejo tudi neke da-me pri poštnih okencih, da njihovo omiko stranke lahko proučujejo od vseh strani in do dna. Tako postopanje s strankami je tudi zelo hvalevredno zaradi tujškega pro-meta in sploh koristno ugledu države.

Tudi na glavnem kolodvoru sem že opa-zoval takega mogočnega gospoda, ki stoji morda tudi za informacije potnikov pri vhodu. Nek tujec ga je vljudno vprašal, kdaj gre vlak. Samo čez rano mu je s palcem pokazal gospod uslužbenec, popot-nik ga je pa še vdrug pobaral. »Vozni red pogledjte, saj imate kaj!« se je usluž-

benec zadri, a nadležne se še ni dal ugnati in ga je še plašno vprašal, kje visi pravi vozni red. Široko je prijazen želez-ničar zakrillil z roko in zarjul: »Ali ne znate brat!« ter mu obrnil hrbet. Ampak sluge po postajah nimajo srednjih in viso-kih šol, zato pa ne smemo takega domače-ga občevanja zameriti.

Kako je pa z našo mlado inteligenco po šolah, naj pa premislijo oni, ki odločajo o plesnih vajah ...

Konservativec.

Beležnica

Koledar.

Danes: Petek, 10. oktobra 1930; katoli-čani: Francišek; pravoslavni: 27. septem-bra, Kalistrat.

Današnje prireditve.

Darama: Sen kresne noči.
Kino Matica: Smej se in plakaj.
Kino Ljubljanski Dvor: Povratek sre-a.
Kino Ideal: Film ZKD: Železna maska, nadaljevanje filma Stirje Muckettirije.

Dežurne lekarne.

Danes: Piccoli, Dunajska cesta, Bakar-čič, Sv. Jakoba trg.

Boj za predsedstvo na ljubljanski borzi

Pišejo nam: Radi poteku funkcije do-be sedanjemu predsedniku se bo vsižila volitev bodočega predsednika borze v po-nedeljek, 13. t. m.

Dosedanji predsednik je sicer zopet iz-voljen v odbor in ni nobenega zadržka za njegovo zopetno izvolitev na predsedniško mesto. Vendar so nastale tu težkoče, ker siho na to mesto ljudje, ki nimajo do se-daj prav nikakih zaslug za zadovoljiv razvoj po prvem predsedniku inaugurirane ustanove. Odbor borze naj se zaveda, da odklanja večina borzinega članstva to politično kandidacijo in bo imelo tako ne-srečno eksperimentiranje za posledico le desinteresanje večine borzinega članstva na zavodu, ki se je po svojem dosedan-jem delovanju izkazal za dravsko banovino potreben in koristen.

V času gospodarske depresije niso umestni taki boji, ki diše po strankarstvu.

Iz policijske kronike

Policijska kronika je že več dni suho-parna. Kakor prejšnje dni, je bilo tudi več-raj prijavljenih samo nekaj tatvin. Hlapec Ludvik Slajpah, zaposlen pri I. Konsum-nem društvu, je prijavil, da mu je v noči od 7. na 8. nekdo iz hleva na Celovski ce-sti ukradel 1500 Din vreden konjski ko-mat. Slajpah je osumil cigane, ki stanujejo na Vodovodni cesti. Polcija je uvedla preiskavo, pa ni nič našla. — Nekdo se je pustil 6. t. m. zvečer zapreti v viško cer-kev in je ponovi vlomil v puščico za mi-lodare. Puščico je polomil in pobral iz nje okrog 20 Din. — Na Trnovskem pristanu 10 je nekdo z okna Alojzije Porenta, stro-vodnjice žene, odnesel stekleno cvetlično vazo v vrednosti 80 Din. — Delavec Aloj-zij Pavlin, stanujoč v Florijanski ulici 13, je opazil, da mu je nekdo te dni odnesel iz kovčega rjave obnošene hlače in ne-kaj perila. Škoda znaša 170 Din. — Zidar Franc Vrbancič, zaposlen na stavbišču no-ve stavbe dr. Jemca na Tržaški cesti, je prijavil, da mu je nekdo v noči od 7. na 8. ukradel 2 srajci, hlače, suknjič in nekaj manjših stvari v skupni vrednosti 600 Din. — Gostilničarki Jerici Putrihovi na Do-lenjski cesti 6 je nekdo z vrta odnesel 2 kokoši, vredni 60 Din.

Izza D'Annunzijevega reškega gospodarstva Zaplenitev parnika pred sodiščem

Kakor poročajo italijanski listi, bo te dni pred rimskim kasacijskim sodiščem končno rešena komplicirana afera iz ča-sa okupacije Reke po pesniku D'Annun-ziu, katerega legionarji so zaplenili par-nik »Cogne«, ki je bil na potu v Ameri-ko.

Bilo je 2. septembra l. 1920., ko je ome-njeni parnik krenil iz Catanije proti Juž-ni Ameriki; nato vorenjen je bil z raznim blagom v vrednosti nekaj desetlin milio-nov lir. Ko se je parnik nahajal kakor tri milje od Catanije, so naenkrat štirje ita-lijanski oficirji, ki so se vkrcali kot reški legionarji, obkolili kapitana in njegovega oficirja ter ju pozvali, naj jim prepusti-ta ladijsko poveljstvo. To se je zgodilo in parnik, ki je dobil nove zapovednike, je moral odpluti proti Reki. Zaplenitev se je zgodila po nalogu reškega komandanta D'Annunzia.

Ta vojni čin, kakor imenuje zaplenitev parnika Italijansko časopisje, pa ni bil všeč lastnikom ladije. Začela so se pogor-jaanja med lastniki, ki so Italijani iz Mi-lana in reško komando. Trajala so mesec dni in naposled so se pogodili tako, da je D'Annunzio zopet izročil parnik z vsem blagom lastnikom za sedem milijonov lir, s čimer naj bi bila zadeva rešena. Par-nik »Cogne« je nadaljeval pot v Južno Ameriko, v Brazilijo, kamor je prispel z veliko zamudo. Komandant ladije je nave-del interesiranim trdkam, da je moral ladijo temeljito popraviti. S tem je hotel opravičiti vsoto, ki je bila izplačana D'Annunziju, zakaj z omenjeno vsoto ni bila obremenjena samo družba, ki je la-stnica parnika, nego so nekaj teh stroš-kov za temeljita popravila prevzeli tu-di na trdko, ki so imeli na ladiji svoje blago.

Oškodovane stranke pa niso mirovale, nego so dale preiskati zadevo ter jo spravi-le pred sodišče, češ, da je ta vojni akt navadni morski rop in da se jim mora povr-niti škoda.

Torinski sodišče, ki je obravnavalo afe-ro, se je izreklo za tezo, da je bila zaple-nitev parnika vojni akt. Toda oškodova-ne trdko, braziljske namreč, so vložile protest proti razsodbi ter vztrajajo na tem, da je bila zaplenitev ladije naveden rop. Ponovna razprava bo 22. t. m. Sodi-se pa, da bo uspeh pred kasacijskim so-diščem le potrditev razsodbe prvostopne-ga sodišča.

Zopet krstna predstava slovenske drame

Režiser F. Lipah o jutrišnji premijeri Leskovčeve »Kraljične Haris«

Ljubljana, 10. oktobra
Za snuderlovo »Pravljico o rajski ptici« pride jutri na vrsto krstna predstava druge slovenske drame v tej sezoni, Leskovčeve »Kraljične Haris«.

Prvi teh mož je žiga Knez, industrijalec. Ljubila ga je, toda on se je zbal nje ne bolezni in vsega, kar je v njej, ter jo zapustil. Vzljubil je Heleno Polajnarjevo, preprosto in pošteno našo dekle. Stara gospa se maščuje nad njim in ga gospodarsko uniči.

Drugi je inženjer Jošt Osojnik. Zdrav mož, ki hoče navzgor za vsako ceno, ne preveč tankovestnega ženskar, ki da Sabini celo strupa, pa ga končno usoda pritira tako daleč, da se hoče sam zastrupiti.

Tretji je Gregor Polajnar, slikar in fantast. Sabina je zgubila Kneza, se odvrnila od Osojnika in gre končno s Polajnarjem med svet, med cvetoče vrtove, v mir. Ta mir, ki si ga želi izbičniti in trpeti Sabina, je osnovna nota vse te pretresljive drame.

To pa je površna vsebina »Kraljične Haris«.

Zakaj to je drama poražene ljubezni in poraženega človeštva. Vrste se scene brezvestnosti, tragedija zapeljane služkinje, zapuščene tipkarice, polom kapitala, smrt Sabinine matere, ljubezni blaznega plesa »Kraljične Haris« in konča se drama s sceno zastrupljanja. Toda vse to je skoro samo zunanje, zakaj v resnici gre tu za tragedijo bolne Sabine, njene ljubezenske jeze, ki se ne da označiti na kratko, gre tu za tragedijo vseh glavnih oseb, usoda je končno razbita, razdejana in razdvojena.

Pisatelj A. Leskovec, ki je umrl letos 23. januarja na operaciji v ljubljanski bolnici, je že znan našemu občinstvu po igri »Dva bregova« (letos jih imajo na repertoarju v Sarajevu in Skopju). Spada gotovo med najbolj talentirane moderne naše dramatičarje. Odlikuje ga predvsem močan dialog, kratkoča in krepka govorica. Včasih se opaja rad nad ritmom lastne besede in se zamegli z neko mistiko in simboliko, toda vedno izpelje pojma na jasno.

Igralcu je Leskovec ljub že zato, ker piše uloge, težke, toda vedno vredne študija. Njegovim težjim ulogam z doktrino sploh ni mogoče priti do dna in pripisati več interpretacij. Zahtevajo pa močne individualnosti, kar je itak jasno.

Fr. Lipah.

sodišča in odtod mimo hiše dr. Vasiča, ter pride po sedaj ozki ulici na Glavni trg.

Edini, popolnoma vodoravni in obsejni prostor, ki ga sedaj zavzema staro pokopališče, naj bi se porabil za idealno stavbišče bodočega najlepšega dela Novega mesta, ne pa za mestni park. Ta ne bi bil priporočljiv, ker bi bil tik ob glavni avtomobilski cesti v območju njenega prahu.

Regulacijski načrt Novega mesta in okolice postaja prav te dni posebno pereč, ker ga ima potrditi banska uprava.

„Tukaj ložira žrtev resnice“

Nekateri ljudje žive v Ljubljani slabše kakor psi — Pretresljiva slika bede in vnebovpijoče krivice

Ljubljana, 10. oktobra.

Resnica je, da napredujemo: Zidamo krasne palače, gradimo ceste, odpiramo humanitarne zavode, imamo palače bolniških blagin, delavskih zbornic itd. A resnica je tudi — nikar si ne zakrivajmo pred njo oči — resnica je, da imamo tudi barake, in še slabše, imamo ljudi brez strehe, imamo jih v Ljubljani. Na svoje palače, humanitarne in socialne zavode smemo biti ponosni, a tem bolj moramo biti žalostni zaradi socialne bede in tem bolj bi nam morala biti pred očmi, biti bi morala naše neodložljivo vprašanje, naša prva in največja skrb. Revščina ni samo vprašanje človekoljubja, temveč je družabni problem, seveda pa ne smemo že zgolj iz primitivnih človekoljubnih čustev pustiti človeka, da umira zaradi naše brezbrzičnosti ali celo zlobe pred našimi očmi. Zločin je nad človekom in skandal, ki je v zasmeš vsej naši kulturi in civilizaciji, če je človek, ki je bil v državni službi, ki ga je uničila vojna, ki se je boril za Jugoslavijo — da mora tak človek ložirati v naši kulturni Ljubljani.

pod milim nebom

in samo zaradi tega, ker je zavoljo svoje bolezni zaostal na plačevanju stanarine, zaradi svoje revščine, katere so mu prej drugi krivi kot sam. Imamo društvo za varstvo živali, za varstvo človeka pa ne. Življenje nekaterih ljudi je pa celo mnogo slabše od življenja psov po mestu. Socialne krivice so v takih primerih pravi zločin.

Na »gmajni«, za prulsko šolo je vzbudil mojo pozornost nekaj sotor z napisom na kartonu: »Tukaj ložira žrtev resnice«. Sotor je dobre tri korake dolg in komaj korak širok. Sestavljen iz desek, pločevine, lepence itd. Poleg tega sotorja je še eden, o katerem smo že govorili. Vprašal sem ženo, ki je sedela pred to nenavadno kolibo in krpala ruho, kako je z njo. — Vidite, revščina, za reveža se nihče ne briga, go tovo bi gospodje ne vodili tod mimo mislni, če bi prišel v Ljubljano. Ne verjamem, da bi kaj pomagalo, če opišete naše siromaštvo. Saj tudi naši sosedji ni. In so pisali v »Jutru« in v »Narodu«. Pomislite, 6 otrok ima, midva sva k sreči brez njih. O, seveda, lije včasih na nas; par noči sva

spala z dežnikom nad glavo

Prišel je mož, prinesel je nekaj stare obrabljene lepence, da zamaši spranje sotorja. Globoko udrta lica, oči z boleznimi bleškom, glas vokal. Zivahnega, vljudnega vedenja je, govorica očituje inteligenco, ki jo pogrešamo včasih mnogo bolj pri izobražencih. Takoj se mu vidi, da je mnogo pretrpel in da je njegova volja postala v nečloveški življenjski borbi kremenita. Strahu pred smrtjo ne pozna. Dejal je, da raje tukaj pogine, kot da bi šel v Italijo, kamor je pristojen. Iz Idrije je doma. V Ljubljani je že od l. 1913, tudi njegova žena, ki je iz Šlezije je že 12 let v Ljubljani. Prosil je že opetovano, da bi bil sprejet v naše državljanstvo pa ni bil uslišan. Na magistratu so zoper.

Mnogo, mnogo mi je povedal. Mnogo nenavadnega je doživel. So naravnost gorostasne stvari... Možno mnogo ve, njegove resnične izpovedbe bi marsikoga kompromitirale. Za vse svoje izpovedbe ima pa na razpolago dokumente, pokazal mi jih je. Zelo je iskren. Tudi svojih davnih grehov ne skriva. Povedal mi je, kako je prišel na kriva pota v svoji mladosti. Pokoril se je — že pred 17 leti in se je spametoval. Zdaj je mož s 45. leti, a še vedno trpi. Po krivici trpi.

Bil je silno vnet narodnjak. Leta 1918 je šel na obisk v Idrijo, baš pred prevratom. Ko se je vračal, so Italijani že okupirali Idrijo. Ob meji v bližini Zirov so si

Italijani pri neki vodi umivali noge in si jih

brisali z jugoslovansko trobojnico

Kot vnet patrijot, mož tega ni mogel prenesti. S krikom jih je skupno z nekim tovaršem prepredil od vode, kjer so pustili zastave, nato si jih je prisvojil ter zbežal čez mejo, za njim so padali strelj. Zastavo je daroval opernemu gledališču, kjer je bil takrat nastavljen za vratarja. Pozneje je prišla na dan korupcijska gledališka afera (l. 1922), ki je ljubljancem še gotovo v spominu. On je bil glavna obremenjena priča. V službi je bil izredno vester, večkrat je na svojo roko preprečil nepošteno manipulacije gledališke uprave, n. pr. ni hotel pustiti izvažati iz gledališča premoga, izposojevati kulis, ki jih je uprava na svojo roko hotela poslati nekam v Višnjo gor, a ni imela dovoljenja, prijel je nekega možakarja, ki je nesel iz gledališča 4 kostume, v paketih so bila pisma, v katerih izposojevalec kostumov vabi svoje »odjemalce«, da se naj oglasijo v svrhu poravnave računa v tej in tisti kleti... Da je bil mož izredno pošten, dokazuje dejstvo, da mu je uprava brezmejno zaupala, četudi so ga nekateri gospodje gledali zelo postrani: na vsem dnevnem izkupičku blagajne je vsako noč spal — denar so mu dali v čuvanje, katerega si je položil vedno pod vzglavje. A ko je prišla na dan tista mučna afera, se mu je zgodilo nekaj — skoraj nečloveškega. Ne smem in nočem opisati tega natančno, nekoliko pa je o tem pisal »Slov. Narod« l. 1922. meseca maja in sicer takole:

»Bivši gledališki hišnik izgnan? Ponoči nam javljajo, da je policija zvečer obvestila bivšega gledališkega vratarja Franca Kolerja, da bo z ženo ob 4. uri jutraj izgnan iz Jugoslavije. Mi smo se trudili, da dobimo avtentične informacije, toda zaradi pozne ure nismo mogli zvedeti ničesar pozitivnega. Zato ne vemo, ali je bil Koler res že odpravljen iz naše države. Konstatirati hočemo sledeče: Koler je invalid in je, kakor se zatjuje, optimal za Jugoslavijo. Njegova afera na gledališču naj bo taka ali taka, točno je, da mož ni v nobeni kazenski preiskavi. Če se je disciplinarno pregrešil, je več kot dovolj kaznovan: izžubel je službo in presedel dolgo v zaporih. Sedaj ima i stanovanje i novo službo. Že iz zgoraj navedenih razlogov se nam zdi njegov izgon neutemeljen. Toda stvar ima

še drugo lice: Franc Koler se splošno smatra (ali po pravici ali ne) za glavno obremenjeno pričo v mučni gledališki aferi. Vsa javnost je zainteresirana na tem, da se afera končno razčisti. Kakšen vtis pa more nanjo napraviti, ako se moža (z ubogo bojo no ženo vred) čez noč ekspedira preko granice? Ali se ne bo reklo, da se je hotel odstraniti slovensko pričo proti prejšnji upravi in tako preiskavo speljati v pesek? Mi smo uverjeni, da je tak sum povsem neopravičen, smatramo pa (tudi, če se ne oziramo zgolj na človeško plat tega vprašanja) baš zaradi tega, da bi se tako postopalo proti Kolerju. Na zadevo se še povrnemo.

In res so ubogega Kolerja ob 4. ponoči ekspedirali z vlakom v Logatec, da g. izženejo čez mejo. Na meji so ga pa italijanske oblsati zavrnile, ker so bili

odgonski dokumenti zastareli

Istočasno pa je tudi za njim prispela iz Ljubljane uradna brzojavka, naj se vrne v Ljubljano. Nekaj gospodje so se namreč potegnili za reveža ter intervenirali pri oblastvih. Koler z ženo si je moral denar za vožnjo iz Logatca v Ljubljano izposojiti pri nekih usmiljenih ljudeh.

To pa je le primer križev iz njegovega burnega življenja. Da marsikaj mi je povedal. Pokazal mi je tudi opeklino na rokah, katere je dobil pri gašenju požara v gledališču l. 1920. Odlikovanja za to njegovo požrtvovalnost mi seveda ni mogel pokazati... Ampak dejstvo je, da bi pred 10 leti zgorelo slovensko operno gledališče, če bi on požara ne zadušil, pri čemur je riskiral svoje življenje; razbil je zaklenje na vrata garderobe, kjer so goreli že na vsi kostumi in oprema, zmatel goreče cape na cesto ter pogasil ogenj. Nposredno zatem se mu je vtila kri iz pljuč...

To pa še ni vse. On ni le frazernarodnjak. Ze kot invalid se je javil med prvimi v jugoslovansko vojsko, ki je vkorakala v Korotan. In so mu prestrelili roke. Zdaj je 100% vojni invalid. Invalidnine seveda ne dobiva, ker ni naš državljan. Pa ne samo to: Koler je tuberkulozen. Bil je zadnji čas zaposlen v tobačni tovarni in v svečarnah, a nikjer ne more ostati dolgo zaradi svoje bolezni. Še nedavno je išel iz bolnice. Nekaj časa je prejemal podporo od bolniške blagajne, a zdaj je postekla. V mestni hiši na Karloški cesti je stanoval. Po njegovih izjavah se gode v tisti hiši zelo, zelo nenavadne (ali pa tudi navadne) stvari, o katerih nečemo podrobno govoriti. Povrh vsega pa Koler ni mogel plačati stanarine in četudi je prejšnje čase plačeval vedno naprej — so ga 23. m. postavili na cesto. Zdaj je na »gmajni«. In jesen je. Koler pa

kašlja in pljuje kri

Denarja seveda nima, s službo mu tudi ni pomagano, ker je bolan. Da bi vsaj invaridnino dobival! A kaj, ko še vedno trpi zaradi posledic gledališke afere... Ne sprejmejo ga v naše državljanstvo, četudi je že 17 let v Ljubljani.

Kako strašna ironija in koliko gorja, prokletstva in bolečin se skriva za tistim napisom: »Tukaj ložira žrtev resnice.«

Ce je resnica tako mačehovska in tako neverjetno grozna, naj bo prokleta! Koler, zakaj nočeš lagati?

Tragedija Miloša Murnika

Ljubljana, 10. oktobra.

Skoro vse mesto ga je poznalo. Majhen in čokot je bil, dobrodušnega okroglega obraza. »Sinko Debelinko« so mu dejali, li otroci in mu radi nagajali, da se je jezil. Poleti je posedal po klopih v Tivoliju in Zvezdi, včasih je taval brez cilja po mestu, roke v žepu, veselo žvižgajoč.

Siromak je bil Miloš Murnik, čeprav je bil rojen v gosposki hiši. Kot 17 letni mizarski pomočnik se je bil med delom zastrupil in postal je za delo nesposoben. Včasih se je lotil dela dan ali dva, potem je pa zopet nehal. Mnogi so mu zamerili, ker ni hotel delati, večina pa ni vedela, da gre za kronično zastrupljenje in da delati ne more. Poleg tega se je bil že tako navadil pohajkovanja, da bi se bil težko zopet privadil dela.

Poleti je bil njegov dom Tivoli, pozimi je posedal po cele dneve v ogravalnici. Pa mu tudi tam niso dali miru, vedno so ga dražili in zbadaali, da mu je včasih vzklikala kri. Če se je začel pripraviti so ga tepli.

Tako je bilo njegovo življenje. Nadležno ni bil in tudi beračil ni rad. Zato je često stradal. Večkrat so ga že našli popolnoma sestradanega in ga morali prepegljati v bolnico, da se je okrepčal. Končno se je nesrečnemu fantu pridružil življenje. V sredo popoldne so ga našli na dvorišču restavracije »Novi svet.« V kotu je ležal in stokal.

Spoznali so, da gre najbrž za zastrupljenje in so ga prepeljali v bolnico. Ze v sredo zvečer je bil slab. V četrtek si je pa nekoliko opomogel in zdelo se je, da bo okrevl. Toda snoči je podlegel zastrupljenju. Kaj je nesrečnejš pil, še niso mogli ugotoviti. — Danes dopoldne je bila sodna obdukcija trupla.

Pokojni Miloš Murnik je bil ljubljancan. Star je bil šele 28 let. Pa smo zopet ob enega hlapca Jerneja. O ti naša preljuba kultura!

Pri odvratniku.

— Milostiva, želite še kaj, kar bi bilo v zvezi z ločitvijo?

— Da, gospod doktor, želela bi, da bi prisodili otroke mojemu možu, avtomobil pa meni.

Pri izpitu.

— Tu vidite, gospod kandidat, da je desna bolnikova noga krajša tako da bolnik šepa. Kaj bi storili vi v takem primeru?

— Jaz bi tudi šepal.



Slovenski inteligent Istenič v diplomatski službi, ki ga je vodila po vsem svetu, se je poročil s Francozinjo. Rodila mu je hčerko Sabino. Imel je neozdravljivo bolezen in se je zastrupil. Tako je preslepil, še bolezen. Diplomatičar Sabina je živela s svojo materjo še nekaj časa v velikem svetu, nato pa sta kupili v naših krajih starinski grad v bližini mesta. Stara gospa je hroma in Sabina je po očetu podedovala bolezen, ki je še v kači, toda vsak hip lahko izbruhne. Živita z materjo v samotnem gradu in vplivata s kapitalom, ki ga imata po očetu, odločno na vso okolico, posebno na industrijo. Sabina, bolna in polna življenja, žejna in nasičena uživanja, se začne zabavati z usodo treh naših mladih mož, ki jo ljubijo. Zdaj se drama lahko prične.

Novo mesto kot tujskoprometno središče

Kaj bi bilo treba storiti, da postane Novo mesto središče tujkega prometa na Dolenjskem

Novo mesto, 9. oktobra.

On novomeščana, ki mu s srcu procvit dolenjske metropole in Dolenjske, smo prejeli naslednji članek s prošnjo za objavo:

Kaj bi bilo treba Novemu mestu, da postane prvovrstno tujsko prometno središče? Da bi bilo poleti letovišče, pozimi izhodišče zimskega sporta, vse leto pa po možnosti središče, kjer se vrše večje pridelitve gospodarskega, kulturnega, športnega in društveno zabavnega značaja. Skratka, tudi za Novo mesto bi bilo treba propagando organizirati in centralizirati.

Izdajati bi bilo treba vsako leto propagandne tiskovine, brošure, razglednice, slike, plakate umetniške kvalitete, ustvariti po zgledu vesele diorame, ki bi se razstavili na tujih velesejnih in različnih razstavah; dalje bi bilo treba razpošiljati tujim javnim prometnim pisarnam in paroplovnim družbam čim večje in čim lepše fotografije v okvirjih, tako da bi vsele slike Novega mesta in okolice tudi po salonih parnikov, ki bi imeli tudi novomeške propagandne brošure, da jih brezplačno razdeljujejo med potnike. Seveda bi morali biti podpisani pod slikami, letaki, razglednicami in drugim tudi v tujih jezikih.

Dalje bi bilo treba organizirati predavanja o Novem mestu in okolici, in sicer s skioptičnimi slikami in s kinematografskimi sporedi. Ko propagandi v korist Novemu mestu bi bilo vsekakor tudi pritegniti ljubljanski radio, ki naj bi prirejal takisto kratka predavanja, če mogoče v tujih jezikih.

Zlasti važno pa je, da se izkoristi tuje novinstvo in organizira redna propaganda s članki, deloma z ilustracijami. Treba je, da se nabavijo primerni klišei, ki bi se s propagandnim materijalom brezplačno posojali novinarjem.

Pridobiti bi bilo nadalje naše dnevnike, da po vzorcu dunajskih in drugih velikih listov razpišejo vsako leto par nagrad za najboljše propagandne tuje članke, priobčene o Novem mestu in okolici v tujih, uglednih listih.

Poizkusilo naj bi se, da se vsako leto organizira tudi v Novem mestu »slavnostni teden« s sodelovanjem vseh novomeških kulturnih društev z umetniškimi, ljudskozabavnimi, športnim in modnim sporedom. Prirejale naj bi se tekme plavalcev, telovadcev, avtomobilistov, jahačev, atletov, jahistov in drugih.

Za izvrševanje takega programa je treba seveda velikega urada ali organizacije, ki razpolaga z dovolj velikimi denarnimi sredstvi. Novomeškemu Olepševalnemu, ozir. Tujskoprometnemu društvu naj ne bi izdatno priskočila na pomoč le mestna občina, temveč celokupna novomeška javnost; predvsem oni krogi, ki bi imeli od povečane

tujskega prometa največjo in direktno korist, to so naše trgovske in industrijske organizacije ter naša letovišča.

In še nekaj! Za vsakega gosta, ki bi bil vsaj 10 dni v Novem mestu, naj bi se preskrbele čim večje elajsave na železnih in avtobusih, ugodnosti po hotelih, restavracijah in kavarnah. Važno bi bilo tudi paziti na dobro postrežbo in nizke cene.

Brez dolgoletnega požrtvovalnega dela in truda se kajpak ne da ničesar doseči. Novomeščani naj imajo pred očmi, koliko izdajo za reklamo v drugih mestih občine, razne korporacije in končno tudi poedinci, v teku 10 let nad 5 milijonov Din za reklamo, da je privedel dvakrat vsako leto deset tisoč glave množice v Ljubljano. Novo mesto se z Ljubljano kajpak ne more primerjati, toliko je pa vendarle gotovo, da kar se da v Ljubljani storiti v velikem, se da v Novem mestu v malem.

Velike važnosti za Novo mesto kot tujskoprometno središče je nadalje tudi regulacija Novega mesta in okolice. Kako: znano, je novomeški občinski zastop sklenil uveljaviti enoten in velikopotezen regulacijski načrt za Novo mesto in okolico. Načrt sta izdelala arhitekta gg. Kregar in Spincič. K načrtu predlagamo isto, kar je predlagal vladni svetnik profesor Seidl.

Kakorkoli se bo Novo mesto v bodočnosti razvijalo, vsikdar bodo prometne črte velevažen činitelj. Novo mesto je stikališče in križišče daljših cest s petih strani (iz Ljubljane, Žužemberka, Karlovca, Zagreba in Krškega) in priklepa osebnih in glavni promet po teh cestah nase. Prav zaradi tega je Novo mesto glavno kulturno in gospodarsko središče Dolenjske. V novejšem času bistveno pospešuje promet s treh strani tudi še železnice in pričakujemo, da se v doglednem času zgradi še železnica iz Brežic ob Savi kot četrta in iz Kočevja kot peta.

Do sedaj je promet skozi Novo mesto vezan samo na en vhod pri Rozmanu na severni strani in pa en vhod po mostu čez Krko na južni strani mosta, torej na prehod po državni cesti Ljubljana-Karlovce. Spričo živahnosti rastočega prometa je treba vzeti v misel prilagoditev s primerno razširitvijo vhodov. Most naj bi se ob dani potrebi razširil na dvojno širino, prehod pri Rozmanu pa naj bi se preuredil na ta način, da se staro okrajno sodišče umakne.

Glavna cesti skozi mesto daje možnost za izvršljive preureditve, sakihi težav.

Poleg zgodovinskih dveh vhodov v Novo mesto (Rozman, most) bi bilo mogoče ustvariti nov, tretji vhod za one, ki prihajajo preko Šentpetra in Ločne. V ta namen naj bi se nanovo uredila stara Ločenska cesta, ki vodi mimo nove Košakove hiše, ter zvezala s cesto, ki vodi mimo nove Bukove hiše poleg novega poslopja okrožnega



Dnevne vesti

— Z naše univerze. Rektorat univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani razpisuje za institut za fiziko mesto asistenta s pravicami uradnika I. kategorije. Kandidat mora imeti diplomski izpit iz matematike, uporabne matematike in fizike in znati mora nemščino. Prošnje je treba vložiti do 30. t. m.

— Iz odvetniške službe. V imenik advokatske komore v Ljubljani sta bila vpisana dr. Rihard Rom s sedežem v Kofčevju in dr. Rajnhold Kersbauer s sedežem v Celju. Odvetnik v Slovenjgradu dr. Ferdo Černe se preseli s 7. novembrom s svojo pisarno v Dolno Lendavo.

— Iz zdravniške službe. V imenik zdravniške zbornice za dravsko banovno je bil vpisan zasebni zdravnik v Slovenjgradu dr. Bernard Jirku.

— Razpisana zdravniška služba. Uprava umobolnice v Kovinu razpisuje službo sekundarija. Prednost imajo zdravniki, ki so se že posvetili nevrološko - psihijatrični stroki. Prošnje je treba vložiti do 31. oktobra.

— Razpust društev. Društva »Podporno društvo delavcev in delavk v ljubljanski tobočnici«, »Tovarni«, »Podružnica krščanske šole v Komendi, okraj Kamnik«, »Podružnica krščanske šole v župniji Rova, okraj Kamnik« ter »Društvo kmetskih fantov in deklet v Radomljah, okraj Kamnik« so razpuščena, ker nimajo pogojev za pravni obstoj.

— Razpisana služba babice. Za porodniško - ginekološki oddelek splošne bolnice v Mariboru se razpisuje službeno mesto diplomirane babice z dovršenim babiškim šolom in z najmanj dvestoletno prakso v bolnici. Poleg brezplačnega stanovanja in hranje v zavodu znašajo mesečni prejemki 750 Din. Službo je nastopil 1. novembra. Prošnje je treba vložiti do 24. t. m. pri vodstvu splošne bolnice v Mariboru.

— Družba lova. Lov krajevne občine Križe se bo oddajal v zakup na javni dražbi v občinski pisarni v Trzinu 20. novembra ob 10. in sicer za dobo 4 let in 4 mesecev, od 1. decembra 1930. do 31. marca 1935.

— Iz »Službenih Novin«. »Službene Novine« št. 230 z dne 8. t. m. objavljajo: pravilnik o ureditvi šumarske službe pri splošni h upravnih oblastih, pravilnik o nameščenju kvalificiranih šumarskih strokovnjakov za upravo nedržavnih gozdov in naredbo o zaščiti vinskih proizvodov francoskega porekla.

— Kdor se zanima za okrasno drevje in grmovje, naj se vdeležijo dendroloških ogledov, ki jih bo od časa do časa prirejala ljubljanska podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva. Prvi takšen ogled bo v soboto 11. t. m. popoldne po tivolskih nasadih in bližnjih vrtovih. Sestanek točno ob 15. v Trubarjevem gaju nasproti Narodnega doma. Vodil in tolmačil bo g. inž. Ciril Jeglič. Vabljeni so vsi, ki bi se radi poučili o botaničnih zanimivostih in estetskih vrednotah ter glede uporabljenosti okrasnega drevja in grmovja. Pristop je brezplačen. Na tem prvem sestanku se bo določil tudi čas za prihodnje ogled.

— Izprememba rodbinskega imena. Politijski agent v Novem Sadu Franjo Fakin je zaprosil za izpremembo rodbinskega imena Fakin v Slovenič. G. Fakin bi si bil lahko to neokusnost prihranil.

— Kongres zveze kopalniških društev. Zveza kopalniških društev bo imela 11. tm. v Vrtnjaki Banji svoj ljubiteljski kongres, na katerem se bo razpravljalo o povzdigi naših kopalnic, zdravilišč in letovišč ter o pospeševanju turizma.

— Letna sezona na Gornjem Jadrnu. Letna sezona na Gornjem Jadrnu se bliža koncu. Crikvenico in druga letovišča zapuščajo zadnji gosti. Sedaj prihajajo samo še gostje v skupinah, zlasti mnogo Angležev, ki posejajo Sušak, Crikvenico in Rab.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo oblačno in nestanovitno vreme. Včeraj je bilo večinoma jasno v Sarajevu in Skoplju, drugod pa oblačno. Najvišja temperatura je znašala v Skoplju in Beogradu 24, v Sarajevu 23, v Mariboru 22, v Zagrebu 21, v Ljubljani 17 stopinj. Davi je kazal barometer v Ljubljani 762,5 mm, temperatura je znašala 12 stopinj.

— Podpiramo Ciril-Metodovo družbo, ker je edino slov. obrambno šolsko društvo v Jugoslaviji.

— Zanimiva obravnava. V Sremski Mitrovici se je te dni vršila zanimiva obravnava. Zagovarjal se je zasebni uradnik Fran Polak iz Zemuna, ki je prodal ponarejen ček, glaseč se na 7000 dolarjev. Polak, ki je kupčeval z dragocenostmi, je dobil ček od nekega Selim Beg Husića. Ko ga je hotel v Zagrebu vnovičiti, je zvedel, da je ček ponarejen. Polak pa ni obupal. Odpejal se je na Dunaj, kjer je s pomočjo nekega Goldsteina prodal ček za 1.097.000 avstrijskih kron našemu zdravniku, ki se je baš pripravil na potovanje v Ameriko. Zdravnik je skušal v San Francisku ček vnovičiti, zvedel pa je, da na čeku označene banke sploh ni. Obravnava proti Polaku je bila že trikrat preložena. Zagovornik je povdarjal, da je zadeva že zastarela, ker gre za 10 let star delikt. Tudi sodišče je bilo tega mnenja in je obtožnico opustilo.

— Hčerko dvakrat prodal. V muslimanski vasi Donji Drenovac v Hercegovini je te dni kmet Sajit Jašarevič ustrelil svojega tasta Severja Sekuliča. Vzrok je nenavaden. Stari Sekulič je svojo izredno lepo hčerko po starem običaju prodal Jašareviču, pozneje jo je pa pregovoril, da je moža zapustila in odšla k drugemu, ki je staremu za hčerko tudi odrlil lepe denarce. Jašarevič je zahteval od Sekuliča, naj mu vrne hčerko ali denar. Stari se pa ni dal pregovoriti in zato ga je Jašarevič ustrelil.

— Če se star panj vname. 70 letni krojač Janoš Rant iz Apatina se je nedavno seznanil s 25 letnim dekletom in se do ušes zaljubil. Ni miroval predno ni šla z njim pred oltar. Mlada žena se je pa sta-

rega moža kmalu naveličala in imela je ljubavno razmerje z drugim. Mož je to tako potrl, da se je v obupu obesil.

— Dve ženski banditi. V Subotici je te dni policija aretirala drzno vlomsko in tatinsko tolpo, katero je vodila ženska in sicer neka Ana Moric. V tolpi je pa sodejlovala še ena ženska in sicer neka mlada farmacevtka, ki je tolpi dobavljala kloroform. Tolpa je namreč nameravala napasti vlak in vse sprevednike kloroformirati — torej po zgledu ameriških banditov.

Iz Ljubljane

—lj Barake izginejo z Grudnovega nabrežja. Precej časa je tega, ko so se imele barake s prometnega Grudnovega nabrežja umakniti kam v mrtvo mestno periferijo. Končno so včeraj začeli razstavljati stene in strehe teh siromašnih domov. Kakor se čuje, se preselijo barakarji na mestni travnik, ki leži tik ob cesti dveh cesarjev. Tam ob Malem grabnu si postavijo ti siromaki brez zidarija in polirja svoje koče, zakaj zima se bliža, ko človek mora biti pod streho, če noče zmrzniti na cesti.

—lj V znamenju siromaštva. Zada je ponosnim poslopjem Državne deške mešanske šole na Prulah se stiska vrsta slabih barak, ki so malo znane ljubljanskim meščanom, zakaj malokoga zanese noga s Karlovcem ceste po Tesarski ulici v tisto zatišje. Nedolgo tega, kar sta prišli semkaj še dve deložirani družini. Morali sta iz hiše, ker nista zmagovali najemnine. Streho teh dveh družin je težko popisati, ker nima oblike kakor druge barake. Stan teh dveh družin je slabši kakor ciganski šator. Ubogi ljudje!

—lj Pri spomeniku Ilirije bodo izmehnili bronasto glavo, ki predstavlja Ilirijo. Z drugo enako. Prejšnjo so že sneli z obelisk. Baje ni bistvene razlike med glavama, zato vzrok imenjava ni znan.

—lj Poštni grb na pošti v Mostah nima več nobenega sledu o nekdanjem dvoglavem orlu. Črke, ki so ob robu v latinici in cirilici, pa bolj uganeš kakor prebereš. Stvar poštnega starešine je, da prosi za obnovno grbo in to tem bolj, ker je sedanja pošta na zelo prometni Zaloški cesti, a tudi ugled državnega urada sploh zahteva dostojen poštni znak.

—lj Kontrolne tablice na pisemskih nabiralnikih imajo ponekod v mestu obrabljene in nečitljive oznake pobiranja pisem. Zeleti je, da se take številke v interesu občinstva popravijo.

—lj Kanalizacija v Mostah in na Seini gre iz ulice v ulico. Zda kanalizirajo Ribniško ulico, ki gre vzporedno s Ciglarjevo ulico od vzhoda proti zahodu. Občina si je nabavila škroplilni avto, za izboljšanje cest bi bil jako potreben še cestni valjar.

—lj Redna skupščina Udruga ljubljanskih konservatoristov bo v ponedeljek 13. t. m. ob 20. v Glasbeni Matici soba števil. 17. Udeležba za člane obvezna. Vsak član se mora izkazati z indeksom. — Odbor.

—lj Koncert Pavla Grümmerja preložen. Opozarjamo, da je komorni koncert čeliste Pavla Grümmerja in pianista Aleksandra Cerepinla preložen za osem dni in se vrši šele v petek, dne 17. t. m. ob 20. v Filharmonični dvorani. Kupljene vstopnice ostanejo v veljavi in veljajo za 17. oktobra.

—lj Društvo upokojenega učitelstva. Občni zbor tega društva bo v sredo, 15. tm. popoldne ob 3. uri pri Novem svetu z običajnim dnevnim redom.

—lj Sokolsko društvo »Ljubljana IV« vabi vse članstvo na prvi pešizlet, ki bo v nedeljo, 12. t. m. čez Golovec na Orle in Laverco. — Zbirališče ob pol 2. uri popred Čišnovarjem. — V slučaju slabega vremena se izlet preloži na prihodnjo nedeljo. Zdravo! Odbor.

Film

Smej se in plakaj

Sonny Boy in Al Jolson. Oba sta Ljubljancem in zlasti Ljubljankam še do bro v spominu, ker sta se jim predstavila kot prva v zvočnem filmu in zadelja njihove najnežnejše srčne strune. Zato sta že kar domača in se jima ni treba več boriti za naklonjenost občinstva.

Ta film je visoka pesem očetovske ljubezni modernega očeta in ganljiva zgodba malega Little Pala. Vse to je sicer prikazano z ameriškim okusom in mentaliteto, ki sta pa prodrla tudi v Evropo ter se nam približala, kajti amerikanizem je vsaj za enkrat še tudi kozmopolitizem v mnogih ozirih. Ta film nam dokazuje, da znajo biti tudi praktični Američani sentimentalni in sicer tako, da njihova sentimentalnost ga ne, seveda predvsem ženski spol. Med drugim se mora v prilog filmu šteti zlasti to, da se dotakne tudi zakonskega problema in nam pokaže, da so otroci najmočnejša zakonska vez, pa tudi sreča, na kar se pa dandanes pozablja, ker se tudi malokdo zaveda, da so smisel zakona otroci.

Vsa zgodba je tako sodobna, da se mestoma zdi skoro vsakdanja, vendar je pa skoz in skoz zanimiva. Vidimo mlad zakonjski par. On je pevec neke radio oddaje postaje. Zaradi kruha. A on poje z ljubeznijo do stvari. Seveda se mu ne godi slajno. Saj dandanes tudi ne more biti drugače. Njegova žena je lepa, seve. In usoda njenega moža je v njenih rokah. To se razume, saj je mnogokrat toliko od ženske odvisno. Dobro bi se jima godilo, če bi on takorekoč svojo ženo — prodal. Njegov šef, odnosno prijatelj predlaga to kupčijo njej. Seveda ga je ogorčeno odbila. Kasneje mož to zve, neposredno po viharju med njim in ženo. Razburjen se sestane s prijateljema, na cesti v avtomobilu se sporečeta in dejansko spopadeta. »Prijatelj« obledi ubit. Pevec aretirajo v radio študiju, kar zve njegova žena doma po radiu. Pri razpravi izpove sinček (Little Pal) važne

podrobnosti, ki se tičejo uboja. Otrokova iskrenost in naivnost je ganljiva. Otroku pripomre, da njegove oči ni bil obsojen za umor, temveč samo za uboj.

Potem dolga leta v ječi. Kitty, žena Joe-a, ostane prepuščena sama sebi z otrokom. Sinčka odda v zavod, sama pa opravlja službo bolničarke pri zdravniku, kakor pred poroko. Neke pridel obiskat svojega moža v lepem plašču. On je seve zelo vesel, ko pa opazi njen plašč se ga polasti ljubosumnost, obenem bi jo pa rad rešil sramote, da je kaznenca žena. Zato ji pravi, da se ne vrne k nji, ko prestane kaznen. Film nam pa prikaže Kitty kot krepko steno, ki ostane zvesta svojemu možu, četudi napenja njen šef vse sile, da bi si pridobil njeno ljubezen. Na božični večer oddaja radio postaja božičnico kaznenca. Joe poje. Zapoje tudi ganljivo pesmico, namenjeno sinčku, češ, drugega ti nimam dati. Little Pal posluša in tudi njegova mamica. Upanje in ljubezen sta se utrdila.

Aluminijasta

kuhinjska posoda je veselo vsake gospodinje; zato si ogled še danes veliko izbero po najnižjih cenah pri tvrdki z železino

STANKO FLORJANČIČ.

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 35

Joe zapusti končno mračne, tesnobne prostore ječe. Svoboda! Slučajno naleti na svojega sinčka na igrišču zavoda. Svidenje, ki marsikoga gane do solz. Ko pa Joe odide, stee malček za njim na cesto in pride pod avto. Pretresljiv prizor, ko Joe spozna v ponesrečenca svojega sinčka. V bolnici mu niso mogli pomagati, imel je poskodovano hrbtenico in izgubil je od strahu dar govora. Rešiti bi ga mogel le zdravnik specialist. A tak specialist je baš zdravnik, pri katerem je zaposlena Kitty. Toda zdravnik zahteva od ubogega peveča za operacijo previsok honorar — najbrž iz narnje od njega, ki ga ljubi Kitty.

Najmočnejši je prizor med zdravnikom in pevcem, ko slečni ni more povedovati, kaj pomeni očetu sinček; bol peveča je globoka, resnična, da mora pretresti vsakogar. In Kitty, ki ne ve za otroka! Iz zavoda so ji sporočili, da je izginil. Končno se Joe vrne z otrokom k zdravniku in se poslovi od sinčka za vedno. Skrivaj je pozneje opazoval, kako je sinček polagoma okreval. Sinčkovo svidenje z mamico je bilo seveda izredno ganljivo. Sinček je ozdravel, samo nem je še vedno. Uborec mora napisati, kar želi. In neprestano piše, da hoče imeti papana. Nekega večera navije mamica gramofon, da bi sinček zaspal. Bila je pesem, ki jo je Joe tako rad pel svojemu Little Palu. Sinček zaspan. Živo se mu sanja o papanu tako, da ga silno pretrese. Pokliče mamico, češ, papa je bil pri meni. Seveda je bila mama vsa iz sebe od radosti, da je uborec izpregovoril. In potem se vse lepo konča, povrne se družinska sreča, Joe zopet poje.

Film je že mnoge ganil do solz.

Progias ljubljanskih javnih knjižnic

Če ne bi bilo javnih knjižnic, večina ljudi ne bi mogla čitati knjig, ker si jih v svojih mi skromnih sredstvih ne more kupovati. V knjižnici pa dobi vsakdo najdragocenejše knjige za malenkostno izposojnino. Javne knjižnice omogočajo vsakemu, da lahko redno čita literaturo vseh kulturnih narodov.

Nekateri žal nečesto razumeti tega njihovega pomena. Na mesto, da redno vračajo knjige, da bi jih mogli čitati še drugi ljudje, jih zadržujejo doma ali jih pa sploh zlepa ne vrnejo. Bralci se čisto pritožujejo, da ne dobe knjig. Vedite, da so temu največ krivi zamudniki. Knjižničar vedno raz izposodi vsako knjigo, če je le v predali. Če jo pa kdó po več mesecev zadržuje doma, je seveda pri naboljši volji ne more izposoditi.

Da pokrijejo vsaj nekaj škode, ki jo povzročajo zamudniki in da tudi materialno prepričajo bralce, da je za nje same boljše, če redno vračajo knjige, so knjižnice določile plačevanje zamudnine. Namesto da bi zamudniki rade volje plačevali določeno pristojbino in se za povzročeno škodo opravičili, so se nekateri še izgovarjali: »Samo v vaši knjižnici je treba plačati toliko zamudnine, v drugih pa ne.« Marsikdo, ki ni vračal redno knjig ene knjižnici, se je vpisal v drugo, da še njo oškoduje. Da knjižnice odpravijo to zlo, so sklenile naslednji dogovor, ki ga bodo dosledno izvajale:

Izposojilni rok za leposlovne knjige znaša 14 dni, za znanstvene 3 tedne.

Klor v določenem roku ne more prebrati knjig, naj jih podaljša osebno ali s pisnimim sporočilom. Za podaljšanje plača enkratno pristojbino.

Kdor brez opravičila ne vrne knjig v določenem roku, plača za leposlovne knjige za vsak zamujeni teden po enkratno pristojbino, za znanstvene pa za vsakih 10 dni. Manjše zamude se racunajo »prazmerno«. Stroški za pismeni opomin znašajo 3 dinarje.

Kdor bi po dveh opominih ne vrnil ali plačal knjig, bo po okolnostih ovržen državnemu tožilstvu zaradi poverebe ali pa bo civilno tožen za vrnitev knjig.

Vsi nepoboljšljivi zamudniki bo izključeni iz knjižnice, kjer so bili vpisani in se v smislu medsebojnega dogovora javnih knjižnic ne bodo mogli vpisati v nobeno drugo javno knjižnico v Ljubljani. — Knjižnica Delavske zbornice. — Ljudska knjižnica Prosvetne zveze. — Sentjabska knjižnica.

Iskrenost.

Sodnik: Obtoženc, povejte odkrito, zakaj ste ukradli tole ročno torbico.

— Vedo gospod, mislim sem, da bo kaj v nji.

Med prijatelji.

— Kaj ti je rekla žena, ko si prišel včeraj tako pozno domov?

— Tega ti ne morem povedati, ker bi moral govoriti najmanj poldrugo uro.



V ljubezni se lagati sploh ne more — Če ni resnice pri domačem ognjišču, res ni vredno živeti

40. Citajoč nekatere odgovore na anketo sem prišel do prepričanja, da bi bilo treba najprvo pojasniti, kaj prav za prav nekateri anketarji smatrajo za »ljubezen«. Namen ankete je menda, kakor vidimo iz naslova, pojasniti nekoliko pojme o »ljubezni« kot taki in o tem, ali se sme v ljubezni lagati ali ne. Zakaj naj se mi potem preklamo okoli tega, kar čisto še nima nič skupnega z ljubeznijo? Pride nekdo, pa pove, da se po njegovem mnenju seveda, sme lagati v flirtu, da mora biti nekoliko laži pri dvorjenju i. t. d. Magdalena trdi med drugim celo, da se mora začenjati vsako dvorjenje, ako hočemo, mi moški seveda, upati na signuren uspeh, samo z lažjo? Res dobra lekcija za nas, ki do sedaj nismo vedeli, kako se doseže uspeh pri takih, »lahkih«, kakor trdi Magdalena! In njen zaključek, da ženska kot taka mora in sme vedno lagati, če hoče ujeti končno moškega, ki pa po njenih lekcijah tudi mora lagati. Torej vsi naj lažemo in moramo lagati, kajti le to vodi do ciljev in rezultatov. Res krasen nauk, zaradi katerega se tudi jaz pridružujem anketarjem. Upam, da mi bo dovoljeno v okviru same ankete nekoliko polemizirati z njo, z Magdaleno namreč, ki je po mojem mnenju vse kaj drugega, kot samo strupena.

Nečesa pa, in to bi moralo biti ono, o čemur naj razpravljajo anketarji, kakor sem že omenil, nam pa le ne pove Magdalena, pri vse izkušnosti, ki odseva iz njenega odgovora. Ali se sme lagati v ljubezni? To bi bilo dobro slišati. Vse ono, kar piše, da niso vse »lahke«, da so nekatere tudi drugačne, ne pove nič. V ljubezni, če sme biti laž ali ne, to bi radi mi, ki zasledujemo to anketo vedeli, pred vsem drugim. Nekateri drugi anketarji vedo tudi o ljubezni povedati marsikaj, toda laž v ljubezni, to opisujejo in o tem izrekajo svoje mnenje pač vsi premalo odkrito.

Da pa ne bom samo zabavljal, se postajim tudi jaz pravice, da povem svoje mnenje. Bojim se pa, da ne bo za koga, n. pr. za Magdaleno, preveč porazno ali pa v nasprotnem primeru precej presenetljivo. Torej, v ljubezni se lagati sploh ne more! Odpade na ta način sploh vprašanje, se sme ali ne. Ne more se tudi, ako bi se smelo, kajti kadar se laže, se ne ljubi. Ljubezen je eno a laž je drugo, ravno tako kakor sta dve materiji različni, če tudi ne ravno nasprotni, pa vendar ne moreta biti eno in isto. Res je, da je sovraštvo nasproten pojem od ljubezni in ne laž. Ta pa je nasproten pojem resnici. Toda ako vzame kdo ljubezen za pristen izraz onega živstva, ki ga izražamo s to besedo, mi bo pritril; ne samo ne smemo, temveč ne moremo lagati v ljubezni!

Ali se pa sme lagati v raznih odnosih do drugega spola, ki jih čisto maskirano s kinko ljubezni, služijo pa samo našim gotovim namenom, katere res mojsrsko opisuje Magdalena, to je drugo vprašanje. Tu pa zopet igrata vlogo človekova čast in njegov značaj. V tem vprašanju se pa ne boj daleč spuščati. Laže se in se sme. (Zakoni malokdaj to zabranjujejo). Malokdo se pa menda zaveda, da je to podlo, kakor je podla laž sama in vedno. Največkrat imamo pač izrek »namen posvečuje sredstva.« Zato pa je tako lepo to naše življenje. No mi anketarji ga ne bomo dosti preokrenili. Zanimivo pa je, kako se bistvo pojmi in kaj vse se rešuje v okviru vprašanja ali se v ljubezni sme lagati ali ne.

Janez Porenta.

41. Sicer je moja roka utrujena od 17 urnega dela, vendar pa čutim potrebo spričo gorostasnosti, ki jih v obrambo svoje revščine navajajo zlasti pripadniki moškega spola, da se tudi jaz oglasim.

Sedaj namreč šele vem točno, da je kmet napram drugim stanovom prav tisto, kar je ženska napram moškemu; oba sta predvsem v neprestanem boju za lastno in svoje okolice obstoj še ohranila naravno razsodnost. Saj v svojem neprestanem zaposlenju nimata časa — a tudi ne sredstev — za razne »moderne« reči, katere le kršijo naravne zakone ali z drugimi besedami rečeno obstoje absolutno iz laži.

Ze preje sem neštetokrat videl, da meščani tako nekako napol ljubite — vsaj tako sem sodil, ko sem opazoval koketiranje »gospode« na promenadi in na izletih. Sedaj, ko čitam odgovore na anketo, sem pa prepričan, da ljubezni sploh ne poznate.

Sedaj se tudi ne čudim, da je v mestu toliko nesrečnih zakonov, ločitev, zakonskih tragedij itd. Zato bi istočasno na anketo na splošno odgovoril tudi na ta pe-reča vprašanje. In še nekaj naj poudarim ob tej priliki; nepregledna je škoda, ker naš kmet v svoji zaostalosti ne more sodelovati pri takih in sličnih javnih vprašanjih.

Čenjeni ge. lažniki! V svojih odgovorih ste pokazali, kako ste ne samo velike ničle, temveč še mnogo manj; nesreča za narod in človeštvo sploh. Ne rekel bi ničesar, ako bi kazen za svoje grehe trpeli sami, kar edino zaslužite. Toda vi si s svojo ostudno kugo še drznete na javno pozornico in svojo ostudno bolezen zagovarjate ter jo slikate kot neobhodno potrebno.

Ko je list objavil pričujočo anketo, se mi je zdela brezpredmetna, potrata dragocenega časa in papirja. Sedaj šele vidim, kako je bila krvavo potrebna! Saj je ona najpopolnejši mikroskop v roci in duši onih, ki grade bodočo generacijo.

Takrat sem mislil: no izjeme so povsod, to je samo ob sebi umevno. Tako je povedal in dokazal tudi poštenjak v prvem odgovoru. Za njim pa se z redkimi izjemami vrste vse drugačni, kakor bi jih človek pričakoval. In kakšni podpisi! Mislim bi, da so odgovori pisani kje za zamreženimi okni, ali v kakem hajduškem brlogu — a so zrasli na pisalnih pultih naše »moderne« inteligence...

Da bi se smelo v ljubezni lagati? Ali je to potem sploh še ljubezen? Se ko smo bili nedolžni otroci ali ni vplivalo na nas kakor balzam, ko smo razkrili svojo telesno ali duševno bol svoji materi? Pa naj bi bilo nasprotno prav pri ljubezni, ki je in mora biti vsakemu le malce plemenitemu zaljubljenca nad vse sveta? Saj je pravilno pojmovana ljubezen povsem nekaj drugega kakor neprestano nenaspravno stremljenje za spolnim uživanjem! Učimo se od drobnega para makar vrabca in njegove družine, ki ne uživata samo takrat, ko zadostita spolnemu nagonu!

Pako slišim ugovore onih nesrečnejšev: »Kako smem v obraz povedati svoji izvoljenki, da ni najlepša, da se mi zdi stara, da ji primanjkuje izobrazbe, da je nerodna, nesnažna itd.? Jaz rečem na to le eno: kdo pa bi mogel ostati poleg nje vse življenje, ko pa bi se nikakor ne zdrnil povedati ji resnice? Torej bi vsa najina ljubezen obstojala iz laži!

Kdor hoče uživati ljubezen, mora v nji iskati čiste resnice še vse bolj, kot išče čiste resnice v svojem materialnem uživanju, n. pr. v svoji redni plači. Pa tudi zmernost v ljubezni mora poznati temeljni tejs kot v slednji. Nezmožnost v ljubezni je prav tak — ako ne še večji požrejš — kot oni, ki že prve dni požene svojo mesečno plačo, potem pa dela dolg, ki ga predvidoma ne more plačati. Tak nesrečnejš ne uprošača le samega sebe, ampak uničuje telesno in duševno tudi ono bitje, katero lažljivo imenuje »ljubljenec« — uprošača pa tudi vse eventualno potomstvo!

Zalostno je, da se je laž bohotno razrasla po vsej naši okolici. Zato se človek počuti srečnega edinole pri domačem ognjišču — ako ima poleg njega svoj gospodar tudi neobhodno potrebna resnica. Ako je ni tam, potem pa res ni vredno živeti.

Tine Resnicoljubnež.

Iz gledališke pisarne

Ljubljansko gledališče

DRAMA.

Shakespeare: Sen kresne noči. Ta komedijo slavnega pisatelja ponovi ljubljanska drama danes v petek dne 10. t. m. ob 20. uri v zasedbi kakor pri premijeri in v režiji prof. Sesta. Komedija ima popolnoma novo opremo v inscenaciji in kostumu, ki so izdelani po načrtih gled. scenografa g. Uljančičeva. V komediji sodelujeta celotni baletni zbor in pa muzika dravskih divizijske oblasti pod vodstvom višjega kapelnika dr. Josipa Cerina. Predstava se vrši za abonma reda E.

Krstna predstava izvirne slovenske drame »Kraljična Haris«. V soboto 11. tm. bo v ljubljanski drami krstna predstava Leskovecve trojeanske drame »Kraljična Haris«. Snov te globoke drame je vzeta iz sodobnega slovenskega življenja. Zagonetna, eksotična in nesrečna milijonarka hči Sabina Istenska (Kraljična Haris) poseže z drzno roko v industrijske in ljubezenske zadeve naših ljudi in pri tem sama poražena odhaja v daljni svet. Vledramatično dejanje je do skrajnosti napeto, konflikti ostri in vse nastopajoče osebe so kakor vltite. Liričnomistično vlogo kraljične Haris igra g. Nablocka, ki nastopa prvič v tej sezoni. Tri glavne moške vloge, katerih usoda je tesni zvezi s kraljično Haris, igrajo g. Levar, Skrbineš in Zeleznik. V markantnih vlogah nastopajo g. Marija Vera, Medvedova in gđna Boltarjeva, nadalje g. Jerman, Plut, Potokar, gđne Vid Juvanova, Slavčeva in Kukčeva. Premijera se vrši za red D.

OPERA.

Cajkovski: »Evgenij Onjegin«. V nedeljo se poje romantična Cajkovskega opera »Evgenij Onjegin« z g. Primožičem v naslovni partiji. Tatjana poje prvič pri nas priljubljena pevka gospa Zlata Gungjenc-Gavella, premina poje g. Križaj. Predstava se vrši izven abonmana, pri znižanih opernih cenah.

Jutri se ponovi prvič v letošnji sezoni melodijozna Leo Fallova opera »Dolarska princesa«. Opereta, ki je imela koncem lanske sezone prap lep uspeh se vpripori z znano zasedbo: ga. Poličeva, ga. Ribičeva, ga. Balatkova, gđna Striščeva, g. Gostič, Drenovec, Peček, Povhe, Simontič itd. Dirigent: g. Svetel. Predstava se vrši izven abonmana, pri znižanih cenah.

Pozna svojo hčer.

Oče: Zdite se mi nekoliko premlad za ženitev. Moja hčerka jih ima že 26, vi pa...

Šele 20. prosim.

— No torej, vidite. Svetujem vam počakati še pet let, ko boste stari 25, ona bo pa takrat že nekaj let manj.

Pevska vaja.

— Že davno je odbila ura polnoči. Tako dolgo vaša pevka vaja gotovo ni trajala.

— Seveda je trajala, ženica. Zaradi deževnega vremena

Senzacionalen proces na Dunaju

Dunajski trgovec Gustav Bauer obtožen umora Katarine Fellnerjeve, toda samo na podlagi indicij

V torek jutraj se je pričel pred poroto dunajskega deželnega sodišča II. najsenzacionalnejši proces zadnjih deset let. Senzacionalen je ne samo zato, ker sta dozdnevni morilec in njegova žrtev iz boljših krogov, temveč tudi zato, ker gre za proces, kjer so zbrane same indicije tako, da bo moral državni tožilec krivdo trdovratnega obtoženca šele dokazati na glavni razpravi, ki bo trajala dva tedna.

Gre za grozen umor, izvršen 17. julija 1928 slučajno na prvi dan velikih nemških pevskih svečanosti na Dunaju. Umorjena je bila Katarina Schäftner, poročena Fellner. Trajalo je celo leto, predno se je z velikim trudom posretilo ugotoviti, kdo je umorjenka. In kakor običajno, je bilo naključje tudi tu najboljši pomočnik kriminalistov. Golo naključje je nekoliko posvetilo v temo, kajti znano ni bilo ne ime, ne starost, ne bivališče umorjene.

Neznana umorjenka

V torek, ko se bivši cesarski živalski vrt v Lainzu pri Dunaju navadno zapre za tujce, so opazili ljudje blizu ločenega dela živalskega vrta gozdni požar. Ko so gasili, so pa našli na žensko truplo. Ustreljena neznanka je bila zelo lepo oblečena, toda pri nji niso našli ničesar, kar bi pomagal dognati, kdo je. Bilo je takoj sumljivo, da je izginila njena ročna torbica, in ker so našli pri truplu stekleničico bencina, je bilo jasno, da je nameraval morilec truplo sežgati in zabrisati vse sledove. Umorjenka je imela na nogah čevlje italijanskega izvora. Ker je bil umor izvršen med pevskimi svečanostmi na Dunaju, so oblasti domnevale, da je bila umorjenka tujka, ki je prišla na svečanosti. Vse prizadevanje najti morilca ali ugotoviti identiteto umorjenke je ostalo zaman. Policiji ni nihče prijavil, da je izginila neka dama, pa tudi priče, ki so se zglasile na policiji trdeči, da poznajo umorjeno, niso privedle detektivov na pravo sled. Če bi ne bilo gozdnega požara, bi umora sploh ne bili odkrili.

Srečno naključje

Šele lani začetkom julija je našla policija važno sled. Dunajski zobozdravnik dr. Reissberg je letil dvornega svetnika dunajskega policijskega ravateljstva Wildnerja. V pogovoru je dr. Reissberg nekoč omenil, da se mu zdi, da je popravljal neki ženski tako zobovje, kakršno je imela umorjenka. Dr. Reissbergu je bila dana možnost si temeljito ogledati si zobovje neznane umorjenke in pri pregledu svoje ordinacijske knjige je ugotovil, da je popravljal zobe Katarini Schäftner.

Ta Katarina Schäftner, rojena 1. 1886, se je poročila s trgovcem Henrikom Andrejem Fellnerjem z Madžarskega. Fellnerja je pa dunajska policija poznala. L. 1921 ga je obsodilo dunajsko sodišče zaradi poveljevanja na tri mesece, leta 1922, pa solnograško sodišče na poldrugo leto težke ječe.

Vitez enega dne

Roman

— Pa naj bo. — je pritrdil. — Kakor hočete — nobene policije, nobenega ravateljstva. Toda priznati moram, da prav zares ne vem, kako...

— Počakajte trenutek, — je dejala Jeanne. — Počakajte trenutek. — Jo že imam — že vem! — Obrnila se je k njemu in oči so se ji zaiskrile. Dajte mi predpasnik, Peter.

— No in? — Moj predpasnik — sedite na njem. Skoda, da sem izgubila čepico, toda pomagati se ne da.

Peter je zaman razmišljal, kaj snuje Jeanne. Potegnil je predpasnik iz žepa in ji ga izročil. Hitro si ga je pripasala in pogladila gube, da bi se ne poznalo, da je nekdo sedel na njem.

— Čujte, — je dejala, — v Hopperjevo sobo grem. Gibbs se itak še koplje, torej bo Hopper sam.

Peter jo je debelo pogledal. — Kaj? Čemu to? Zdaj sploh ne morete v njegovo sobo, ker se oblači. — Ne govorite kakor prababica, Pe-

ter. Hopper me še svoj živ dan ni videl in nastopiti hočem kot sobarica tega hotela. Vprašam ga, kaj bi rad za kosilo. — Zakaj pa hočete to vedeti? — je vprašal Peter začuden. — Saj to je samo pretveza, da pridem v sobo. Ko bom pa v sobi, se mi morda posreči dobiti sliko. Sumljivo se mi sploh ne bom zdel in to olajša moj posel. Peter jo je spoštljivo pogledal. To dekle je imelo res sijajne ideje. Ni mu sicer bilo docela jasno, kako bi mogla odnesti ukradeno sliko, ne da bi spravila na noge vso hotel. Ni pa bilo izključeno, da se ji načrt obnese. Sicer pa ni imel pravice obsojati vnaprej njene ideje, čeprav je zasnovala nekaj drznega in nevarnega. Vendar pa...

— Zdi se mi vse to lahko, — je dejal, — toda meni vaš načrt nič kaj ne ugaja. Jeanne. Kaj če ga prime jeza in bo hotel treščiti v vas stol? Nikoli se ne da vnaprej povedati, kaj stori taka ekscentrična prisrčnost. Pojdem raje sam. Porečem, da sem vratar ali... Jeanne se je zasmejala in zmajala z glavo. — V tehle cunjah? Začel bi klicati na pomoč. Ne — saj se mi ne bo nič zgodilo. Sicer pa lahko počakate na

Sum pade na moža

Policija se za anonimno pismo ni zme-nila. Poslala ga je dunajski policiji in šele po senzacionalni ugotovitvi dr. Reissberga so se začeli zanimati za Andreja Fellnerja, katerega so lani 5. junija v Opatiji izsledili in aretirali. Po fotografiji umorjene je takoj spoznal svojo ženo, odločno je pa zani-kal umor, češ, da usodnega dne sploh ni bil na Dunaju, temveč da se je mudil s svojo prijateljico Gertrudo von Koch na avtomobilskem izletu v Benetkah. Med potjo sta pa imela defekt in v Benetke sta prispela šele proti večeru 17. julija. Italijanska po-licija je dognala, da so Fellnerjeve navedbe točne in zato so ga morali izpustiti.

Bauer aretiran

Ko so Fellnerja spraševali po znancih njegove žene, je omenil najprej nekega Bauera. Ker so tudi drugi omenjali med prijatelji umorjene dunajskega trgovca Gustava Bauera, ga je začela policija iska-ti in lani 15. julija je bil aretiran v nekem berlinskem hotelu, Bauer je iz zelo bogate rodbine. S svojim stricem Izidorjem Alse-gom in bratrancem dr. Robertom Alsegom je ustanovil Crayongesellschaft, G. m. b. H., ki prodaja svinčnike, nalivna peresa in druge pisarniške potrebščine. Pri hišni preiskavi so našli dokaz, da se je mudil Bauer 16. julija na Dunaju. Dognali so tudi, da je zapustil Dunaj šele 19. julija, torej dva dni po umoru, in da je skušal spraviti v denar več dragocenih damskih kožuhov, ki so bili najbrž last umorjene.

Prvo priznanje

Preiskavo proti Bauerju je vodila ber-linska policija sporazumno z dunajskim deželnim sodiščem. Bauer je pa tajil zločin in skušal dokazati alibi. Toda preiskava je samo povečala sum. Šele lani koncem julija je Bauer v Berlinu priznal, da je bil usodnega dne s Katarino Fellnerjevo. Po dolgih pogajanjih med dunajskimi in ber-linskimi sodnimi oblastmi so Bauera lani 9. oktobra končno izročili dunajskemu so-dišču. Od takrat je minilo leto dni. Pred tremi meseci je državno tožilstvo končno zaključilo preiskavo in dvignilo proti Bau-erju obtožbo zaradi zločina roparskega

umora. Obtoženec ima pa proti sebi kot rečeno same indicije in državni tožilec dr. Wottawa bo imel težko stališče.

Veliko zanimanje za proces

Od obravnave pustolovca Mareka, ki si je odsekal nogo, od procesa proti ge. Gro-savescu, ki je umorila svojega moža, zna-kega tenorista dunajske opere, ni bilo na Dunaju tako velikega zanimanja za sodno obravnavo, kakor je zdaj. Več sto prošenj za vstopnice so morali zavrniti. Velika po-rotna dvorana je nabito polna in še po hodnikih kar mrgoli radovednežev. V 77 strani obsegajoči obtožnici so senzacional-ne, doslej še neznane podrobnosti in rezul-tati preiskave. Obtožnica opisuje Bauera kot moralno propalico, ki je zašel v denar-ne stiske zaradi svojih številnih ljubavnih razmerij. Fellnerjeva je bila že priletela in zato ga niso mikali toliko njeni čari, ko-likor dragocenosti in kožuh, s katerimi bi si bil nekoliko opomogel.

Prvi dan procesa

Bauer sedi na zatožni klopi elegantno oblečen in se obupno brani, češ, da Feller-jeve ni umoril. Takoj v začetku zasliševa-nja je začel polimizirati z obtožnico. Pozna se mu že na obrazu, da je velik prijatelj ženskega spola. V procesu nastopa tudi Fellner pa madžarskem zakonu svoje za-nito ločen od svoje žene in je kot madžar-ski državljani po ženi smrti glavni dedič, ker otrok ni bilo. Ker ima Bauer s sodnem depozitu 32.000 šilingov, lahko uveljavlja Ferlner pa madžarskem zakonu svoje za-nitve proti obtoženci, ki bo priznan kriv-icem, in dobi iz omenjene svote znaten delež.

Umor je bil izvršen 17. junija 1928. Morilec je ustrelil svojo žrtev večkrat z re-volverjem, potem jo je polil z bencinom in zažgal. Ko je predsednik pozval obtoženca, naj opiše svoje življenje, je začel slednji pripovedovati, da je absolvirati trgovsko akademijo, potem je bil pa urednik v Lan-derbanki. Med vojno je dosegel čin nadpo-ročnika in služil je pri 40. pešpolku v Bu-dimpešti. Prišel je v italijansko ujetništvo, potem je pa ustanovil na Dunaju že ome-njeno podjetje in potoval po Evropi. Nekaj dni pred umorom Katarine Fellnerjeve je sklenil v Nemčiji kupiti za 190.000 šilin-gov tako, da ni imel nobenega interesa na roparskem umoru. Na trditve obtožnice, da je vzel umorjeni uhane s koralami in jih podaril neki drugi ženski, je izjavil, da je kupil koralde sam, ker jih je rabil za iz-delovanje okrasnih svinčnikov. Njegovi me-sečni prejemki so znašali 1500 do 2500 šil-ingov, večjih izdatkov pa ni imel, ker je živel zelo solidno. Ljubavna razmerja ga niso stala mnogo. Na predsednikovo vprašanje, zakaj je obetal dva dni pred smrtjo Fellnerjeve zakon natakarcie Agati Mayer-jevi v Inmostu, s katero je imel tudi lju-bavno razmerje, je obtoženec izjavil: To gotovo ni bilo zaradi onih 30.000 šilingov, ki jih ima natakarcia, sam sem bil zaljubl-jen v drugo damo na Dunaju in samo z njo sem se hotel poročiti.

S Fellnerjevo se je seznanil 1. 1921 na južnem Tirolskem in z njo je imel razmer-je samo do 1. 1925, ne pa do 1926, kakor trdi obtožnica. Pozneje je slišal o nji šele v juliju 1928, ko mu je brzojavila, da pride na Dunaj. Ze začetkom obravnave je prišel Bauer hudo navskriž z državnim to-

žilem, kateremu je odgovarjal tako za-smehljivo, da je bil večkrat opozorjen, da si s takim vedenjem ne bo pridobil sim-patij porotnikov.

Zločin ljubosumne žene

Francoski listi obširno poročajo o umoru, ki je bil izvršen v torek v brzo-vlaku Praga-Pariz. Kjer je padel kot žrtev ljubosumne ženske inženjer Evgen Füber, rojen 24. novembra 1902 v Pragi. Samo en potnik je bil priča ljubavne tragedije in takoj po strelu je potegnil za rešilno zavoro. Vlak se je ustavil in sprevedniki so prijeli moril-ko. Potem je vlak nadaljeval vožnjo in se ustavil na postaji za Nancy v Champigneulles. Tam so aretirali Eliso Altenhovenovo in odpeli od vlaka va-gon, v katerem je bil umor izvršen.

Kmalu je prispel iz Nancyja v Champigneulles preiskovalni sodnik Picquard, ki je morilko zaslišal. Iz nje-nega pripovedovanja je razvidno, kako je prišlo do tragedije. Pred petimi leti je bil Füber nameščen kot kemik v ne-ki tovarni v Saint Quen l'Aumone in seznanil se je z nekim tovarniškim de-lavcem, h kateremu se je preselil. Do-tični delavec je bil mož Elise Altenho-venove. Füber se je kmalu zaljubil v njegovo ženo in s tem je bilo delavčeve zakonske sreče konec. Elisa se je dala kmalu ločiti in Füber je živel z njo. Pred meseci ji je pa nenadoma sporo-čil, da mora prekiniti z njo razmerje in se vrniti v Prago, ker se mora ože-niti. Elisa je sprejela to vest na videz mirno, toda kmalu po ljubčkovem od-lodu se je tudi ona odpeljala v Prago, kjer se je sestala s Füberjem. Prosila ga je, naj jo predstavi svoji ženi, kar se je tudi zgodilo.

Ko sta nastopila mlada zakonca ženitovanisko potovanje v Francijo, se je Elisa odpeljala z istim vlakom iz Prage. Umor je bil izvršen v trenutku, ko je odšla mlada inženjerjeva žena iz kupeja. Füber in njegova bivša lju-bica sta se sporekla in kmalu sta počila dva strela. Füber je bil zadet v glavo in obležal je takoj mrtev. Morilka je preiskovalnemu sodniku izjavila, da ji je Füber obetal zakon in da ga je ustre-lila, da bi bil kaznovan za svojo ne-zvestobo.



Gostovanje „Soče“ na Vrhniki

Iz razgovora z režiserjem J. Košuto, bivšim vodjo slovenke gledališča v Go-rici, čigar dramska skupina vprižori v ne-deljo večer v vrhniskem Rokodelskem domu A. Strindbergovo dramo »Očec«, po-snemamo glede kvalitete dela kot takega naslednje njegovo naziranje:

Strindbergovo »Očec« je drama, ki se odlikuje predvsem po svoji silni izrazito-sti in odrski tehnici. Vsak posamezen pri-zor je že celota zase, je že umetnina, zato zahteva stvar tudi prav posebne pogo-bitve, kakor tudi močan dar izražanja od strani igralca. Brz tega, mislim, bi bilo uprizorjanje odvdeč. Vsa ta razpredena ti-lopotja mora postati živa, plastična in pozem smu brez skrbi, da bi naš, tudi naj-bolj preprost človek, igre vsebinsko ne dojel. — Odvdeč se mi zdi, da bi navajal vsebino. — Problem, ki ga tu v tej stvari Strindberg rešuje, pravzaprav obdeluje, je naš vsakdanji problem, ki ga srečamo po-vsodi. Boj je to med moškim in žensko, ki ga mi smrtniki morda le podzavedno čutimo. Strindbergova slika vse te morda le nekoliko precenjena a drama kot taka ne trpi radi tega prav ničesar. Nasprotno, se bolj je prišla in drži gledalca v napre-tosti. To je komad izmed najbolj moder-nih dram sedanjosti, kjer pride pravi, re-snični naturalizem do prave veljave. Pisatelj dramatik, ki je znal dati pečat svoje veličine začetku sedanjega stoletja, je vedno aktualen. Njegova dela so pravi, najsilnejši izraz tedanje literarne dobe in bodo živela večno. »Očec«, ki ga v nedeljo uprizorjamo na Vrhniki, je stalno na re-pertoarju svetovnih gledališč in je, po mojem mnenju, najbolj dovršeno Strind-bergovo delo.

Radioprogram

Sobota, 11. oktobra

12: Dnevne vesti, plošče; 13: Cas, plošče, borza; 18: Koncert radio orkestra; 19: Ga. Orthaber: Angliččina; 19.30: Aktualna ura; 20: Koroški večer. Sodelujejo: kvartet Glasbene Matice, operni tenorist g. Jože Gostič, pevski zbor »Ljubljanski Zvon«; 22: Casovna napoved in poročila; 22.15: Ra-dio orkester.

Razumljiva razlika.

— Ta klobuk dela tvoj obraz kra-tek. — To je pa res čudno. Ko je dobil moj mož račun zanj, se mu je obraz strahovito podaljšal.

Vojni dobičkarji.

Žena: Kaj pa počenjaš! Sladkor se vendar ne jemlje z roko, temveč s kie-ščicami.

Mož: No ja, kako pa naj vem, da imajo tu vroč sladkor?

Stara pesem.

— Radovedna sem, kakšni klobuki se bodo nosili letošnjo zimo.

— Draga ženica, letošnjo zimo bodo v modi klobuki dveh vrst, kakor vsako zimo. Prvi so taki, ki ti niso všeč, dru-gi pa taki, ki jih ne morem plačati.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakah. Za odgovor znakom! — Na vprašanja brez znamke ne odgovorjamo. — Najmanjši oglas 5—

V GOSTILNI

»PRI DOLENJCU« nasproti Alojzjevišču pod Poljansko cesto vsako soboto in nedeljo prvovrstne domače kr-avice in jetrnice. — Ob četrt-kih zvečer tržiške bržole. 2624

STANOVANJE

z eno sobo in kuhinjo oddam v Novem Vodmatu. — Naslov v upravi »Slov. Narod«. 2616

ČEVLIAR. VAJENCA po možnosti takega, ki se je že nekaj časa učil, pod ugodnimi pogoji sprejme takoj Čadež Jo-že, čevljarški mojster v Hotov-ljah tik Poljan nad Škofjo Lo-ko. 2614

KUPIM HIŠO

v ceni do 200.000 Din, za trgo-vino ali brivca primerno, na prometnem kraju v Mariboru, Celju ali Ljubljani. Naslov: »Frizer«, Zagreb, Illica 53. 2613

VEČ BRIVSKIH STOLOV

naprodaj. — Naslov v upravi »Slov. Narod«. 2617

Ako želite kupiti

NA OBROKE

obrnite se na

Kreditno zdruzo detailnih trgovcev r. z. o. z. v Ljubljani

Strojepisni pouk

se vrši vsaki dan zvečer od 6 ure dalje Tečaj za začetnike in izveščance. Učna ura 4 Din. Vpisovanje vsaki dan od 6—1/8 ure zvečer. Christofov uč-ni zavod. Ljubljana. Domo-branska c 71. 2294

Deske

III a za obijanje, kratke za mizarje, oblane za pode — prodaja po zelo nizki ceni »ILIRIJA«, LJUBLJANA. Dunajska cesta šte. 46. Telefon 2820 in 25—95. 71/7

L. Mikuš

LJUBLJANA, Mestn trg 15

priporoča svojo zalogo dežnikov in solčnikov ter sprehajalnih palic Popravila se izvršujejo — točno in solidno. —

„Geco“

patrone z nemškim »Rothweilskim« smodnikom in nove vrste lovske patrone znamke »R«, napolnjeni z nemškim Hasloch brezdimnim smodnikom, ima vedno v zalogi

F. K. KAISER, puškar, Ljubljana, Kongresni trg šte. 9.

Najboljši brnski blažovi

Zajamčeno čistovolenne moške in damske blagove

zadnjih novosti za

jesensko in zimsko sezijo

razpošilja starorenomirana zaloga tvornice sukna

SIEGEL - IMHOF, BRNO

Patalského tř. 12, Čekoslavaška.

Največja izbira. — Najnižje tvorniške cene. — Najso-lidnejša izvršitev vseh naročil. — Na zahtevo vzorci zastoj in poštna prosta.



Kaj pravi Tomaž Bata?

„Narodno gospodarsko nalogo vrši najbolje tisti, ki prodaja svoje proizvode po kar najnižji ceni, plača pa svojim sodelavcem najvišjo mogočo plačo.“

**Z delom hočemo pripomoči napredku in ureditvi
gospodarskega vprašanja**

Danes nam je mogoče delati z najmanjšim dobičkom zato, ker se je s pravilnim vodstvom države dinarska vrednost popolnoma stabilizirala

**Od 9. oktobra prodajamo v vseh naših
prodajalnah:**

Vse moške čevlje iz ševroja, laka ali boksa, kateri so na podplatu žigosani

Din. 269.- za Din. 249.-

Vse moške delovne čevlje, kovane, iz nepremočljive juhte, ki so žigosani na podplatu

Din. 199.- za Din. 169.-

Vse ženske čevlje, s kožno peto, kombinirane iz boksa, laka ali semiša, ki so na podplatu žigosani

Din. 229.- za Din. 199.-

Vse ženske čevlje, s kožno peto, iz črnega ali rjavega boksa, ki so na podplatu žigosani

Din. 199.- za Din. 169.-

Vse luksuzne ženske čevlje iz ševroja, boksa, kalfa, laka ali jelenovega usnja, ki so na podplatu žigosani

Din. 229.- za Din. 199.-

Otroške čevlje iz laka, boksa ali nepremočljive juhte po velikosti

Din. 59.- Din. 99.-

129.- Din. 149.-

Nimamo dražjih moških čevljev od Din. 249.-

Nimamo dražjih ženskih čevljev od Din. 199.-

Posetite naše prodajalne sami in prepričajte se!

Bata